

WWW.AKOEDU.IR

اولین و با کیفیت ترین

در ایران

آگادمی کنکور

کلاسی های
vip
کنکور

جهت دریافت برنامه ی شخصی سازی شده یک هفته ای
رایگان کلیک کنید و یا به شماره ی ۰۹۰۲۵۶۴۶۲۳۴ عدد ۱
را ارسال کنید.

۳۵۰ نمونه سوال تشریحی علوم فنون ۲ - نیمسال دوم

- ۱ در نمونه زیر کنایه را بیابید و مفهوم کنایی آن را بیان کنید.
دگر در کوی شاه خود کنم خاکی به سر امشب
در سلطان و شه را روزها بیهوده کوبیدن،
- محو
- ۲ در نمونه زیر کنایه را بیابید و مفهوم کنایی آن را بیان کنید.
از در درآمد و من از خود به در شدم
گویی کزین جهان به جهان دگر شدم
- سعدی
- ۳ در نمونه زیر کنایه را بیابید و مفهوم کنایی آن را بیان کنید.
بس بگردید و بگردد روزگار
دل به دنیا در نبندد هوشیار
- سعدی
- ۴ مفهوم کنایی عبارت زیر را مشخص کنید:
چنین است رسم سرای درشت
گهی پشت بر زین، گهی زین به پشت
- فردوسی
- ۵ کنایه را در مثال زیر بیابید.
بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک
بگفت آنکه که باشم خفته در خاک
- نظامی
- ۶ کنایه را در مثال زیر بیابید.
ای پای به گل فرو شده، ای خسته تیر بلا، همه ما را خوانید؛ گرد در ما گردید.
- کشف الاسرار میبیدی
- ۷ کنایه را در مثال زیر بیابید.
عاقل چون خلاف اندر میان آید، بجهد و چون صلح بیند، لنگر بنهد.
- گلستان سعدی
- ۸ بیت را از نظر فکری تحلیل کنید.
ای دوست شکر خوشتر یا آن که شکر سازد؟
خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟
- مولوی

۹ بیت زیر را بخوانید و مطابق جدول زیر، پایه‌های آوایی، وزن و نشانه‌های هجایی آن را بنویسید. ای دوست شکر خوشتر یا آن که شکر سازد؟ خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟

مولوی

				پایه‌های آوایی
				وزن
				نشانه‌های هجایی

۱۰ کدامیک از بیت‌های زیر، دارای نظم همسان دولختی است؟ پس از تعیین پایه‌های آوایی هر یک، وزن آن را بنویسید: الف) یک عمر دور و تنها، تنها به جرم اینکه / او سرسپرده می‌خواست، من دل سپرده بود

بهمنی

ب) درودی چو نور دل پارسایان / بدان شمع خلوتگه پارسایی

حافظ

۱۱ متن زیر را از کتاب تاریخ عالم‌آرای عباسی از نظر ویژگی‌های زبانی و ادبی نثر این دوره (قرن‌های دهم و یازدهم) بررسی نمایید:

از طبقه علیّه شعرا که ناظران منظم سخن‌پیرایی و پیرانه‌بندان سلسله معنی آرایبی‌اند در آن هنگام در اردوی معلا و ممالک محروسه، شاعران سخنور و سخنوران بلاغت‌گستر بی‌شمار بودند در اوایل حال حضرت خاقانی جنت مکانی توجه تمام به حال این طبقه بود.

اسکندر بیگ ترکمان

۱۲ بیت زیر را از نظر زیبایی‌شناسی تحلیل کنید: ز منجنیق فلک سنگ فتنه می‌بارد

من ابلهانه گریزم به آبگینه حصار

عرفی شیرازی

۱۳ سبک نثر دوره هندی را با نثر دوره عراقی از نظر زبانی تحلیل کنید.

۱۴ بیت زیر را از نظر ویژگی ادبی بررسی کنید. ای گل که موج خنده‌ات از سر گذشته است

آماده باش گریه تلخ گلاب را

صائب

۱۵ ویژگی‌های زبانی، ادبی و فکری سروده زیر را استخراج کنید:

روزگاری شد ز چشم اعتبار افتاده‌ام / چون نگاه آشنا از چشم یار افتاده‌ام دست رغبت کس نمی‌سازد به سوی من دراز / چون گل پژمرده بر روی مزار افتاده‌ام اختیارم نیست چون گرداب در سرگشتگی / نبض موجم، در تپیدن بی‌قرار افتاده‌ام عقده‌ای هرگز نکردم باز از کار کسی / در چمن بیکار چون دست چنار افتاده‌ام همچو گوهر گر دلم از سنگ گردد دور نیست / دور از مژگان ابر نوبهار افتاده‌ام

صائب

۱۶ تشبیه بیت زیر را بیابید و از آن یک استعاره بسازید و در جمله‌ای به کار ببرید:
دگر باره خیاط باد صبا
بر اندام گل دوخت رنگین قبا

ملک‌الشعراى بهار

۱۷ در بیت زیر استعاره را مشخص کنید:
دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر

کای نور چشم من به جز از کشته ندوری

حافظ

۱۸ در بیت زیر استعاره را مشخص کنید:
آینه‌ات دانی چرا غمناز نیست؟

زانکه زنگار از رخس ممتاز نیست

مولانا

۱۹ در بیت زیر استعاره را مشخص کنید:
هر کاو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نچید،

در رهگذار باد نگهبان لابه بود

حافظ

۲۰ در بیت زیر استعاره را مشخص کنید:
ای گل تازه که بویی ز وفا نیست تو را

خبر از سرزنش خار جفا نیست تو را

وحشی بافقی

۲۱ در بیت زیر استعاره را مشخص کنید:
کی‌ام؟ شکوفه اشکی که در هوای تو هر شب

ز چشم ناله شکفتم به روی شکوه دويدم

اوستا

۲۰ غزل زیر از کلیم کاشانی را بخوانید و موارد خواسته شده در ۲ پرسش بعدی پاسخ دهید:
گر تمنای تو از خاطر ناشاد رود / داغ عشق تو گلی نیست که از یاد رود
نرود حسرت آن چاه زنخندان از دل / تشنه را، آب محال است که از یاد رود
توان از سر او برد هوای شیرین / لشگر خسرو اگر بر سر فرهاد رود
کاش چون شمع، همه سر شود اعضای کلیم / تا سراسر به ره عشق تو بر باد رود

۲۲ ویژگی‌های شعر کلیم را در غزل بالا مشخص کنید.

۲۳ یک مجاز در بیت سوم مشخص کنید.

۲۴

بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن و نشانه‌های هجایی هریک را در خانه‌ها جای دهید:
نظر آوردم و بردم که وجودی به تو ماند همه اسمند و تو جسمی، همه جسمند و تو روحی

سعدی

				پایه‌های آوایی
				وزن
				نشانه‌های هجایی

۲۵

بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن و نشانه‌های هجایی هریک را در خانه‌ها جای دهید:
ای به ازل بوده و نابود ما وی به ابد زنده و فرسوده ما

نظامی گنجوی

				پایه‌های آوایی
				وزن
				نشانه‌های هجایی

۲۶

بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن و نشانه‌های هجایی هریک را در خانه‌ها جای دهید:
سوزد مرا، سازد مرا، در آتش اندازد مرا وز من رها سازد مرا، بیگانه از خویشم کند

رهی معیری

				پایه‌های آوایی
				وزن
				نشانه‌های هجایی

۲۷

بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن و نشانه‌های هجایی هریک را در خانه‌ها جای دهید:
بخندد همی باغ، چون روی دلبر بویید همی خاک، چون مشک اذفر

رودکی

				پایه‌های آوایی
				وزن
				نشانه‌های هجایی

۲۸

چه عواملی موجب شد شاعران ایرانی به دربار هند روی آورند؟

۲۹ در سرودهٔ زیر مجاز را مشخص کنید:
دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی

تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا

حافظ

۳۰ معنای حقیقی و مجازی را در واژهٔ مشخص شده بررسی کنید:
سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق

مولوی

۳۱ معنای حقیقی و مجازی را در واژهٔ مشخص شده بررسی کنید:
سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی چه خیال‌ها گذر کرد و گذر نکرد خوابی

سعدی

۳۲ بیت زیر متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن و نشانه‌های هجایی آن را بنویسید.
خوشا از نی خوشا از سر سرودن خوشا نی‌نامه‌ای دیگر سرودن

قیصر امین‌پور

۳۳ بیت زیر متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن و نشانه‌های هجایی آن را بنویسید.
سحرگه بلبلی آواز می‌کرد همی نالید و با گل راز می‌کرد

سلمان ساوجی

۳۴ بیت زیر متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس نشانه هجایی را در خانه‌ها قرار دهید.
هر آن دل را که سوزی نیست، دل نیست دل افسرده غیر از آب و گل نیست

وحشی بافقی

۳۵ بیت زیر متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس نشانه‌های هجایی را در خانه‌ها قرار دهید.
چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیان چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیان

سعدی

۳۶ بیت زیر متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن آن را بنویسید.
چه خوش صید دلم کردی بنازم چشم مست را که کس آهوی وحشی را از این بهتر نمی‌گیرد

حافظ

برای هر یک از موارد زیر؛ مانند نمونه وزن واژه مناسب بنویسید و نشانه‌های هجایی آن را مشخص کنید:

نمونه	وزن واژه	نشانه‌های هجایی
کبوتر	فعلون	— — U
می‌نوشتم
دریا دلان
نمی‌دانم
دری بگشا
بامدادی
با ادبان
کجایی

یک مورد از ویژگی‌های فکری بیت‌های زیر را بنویسید؛ سپس تشبیه‌های موجود را بیابید و نوع آنها را مشخص کنید.

آتش است آب دیدهٔ مظلوم / چون روان گشت، خشک و تر سوزد
تو چو شمعی از او هراسان باش / کاؤل، آتش ز شمع سر سوزد

دو مورد از ویژگی‌های ادبی شعر را بنویسید.

دو مورد از ویژگی‌های زبانی ابیات بالا را بنویسید.

در اشعار ذکر شده در خودارزیابی‌های درس ۳، ابیاتی را که مربوط به شاعران قرن‌های هفتم، هشتم و نهم است بیابید و بگویید کدام نوع تشبیه (گسترده یا فشرده) در آنها بیشتر است؟

در نمونهٔ زیر ادات تشبیه را مشخص کنید:

هرگز کسی نداد بدین‌سان نشان برف
گویی که لقمه‌ای است زمین در دهان برف
کمال‌الدین اصفهانی

تشبیه‌های به‌کار رفته در بیت زیر دارای کدام‌یک از پایه‌های تشبیه‌اند؟

گاهی که سنگ حادثه از آسمان رسد
اوّل بلا به مرغ بلند آشیان رسد
کلیم کاشانی

نوع تشبیه را در بیت زیر مشخص کنید:

زمین چو سینهٔ سهراب زیر جوشن برگ
فرو نشسته در آن ناوک صنوبر و غان
علی موسوی گرمارودی

نوع تشبیه را در ابیات زیر مشخص کنید:

اگر ای عشق پایان تو دور است / دلم غرق تمنّای عبور است
برای قد کشیدن در هوایت / دلم مثل صنوبرها صبور است
سلمان هراتی

۴۶ دو پایه اصلی تشبیه را در شعر زیر مشخص کنید:
هرچه به گرد خویشتن می‌نگرم در این چمن

آینه ضمیر من جز تو نمی‌دهد نشان

هوشنگ ابتهاج

۴۷ وجه شبه را در شعر زیر مشخص کنید:
نفس کز گرم گاه سینه می‌آید برون، ابری شود تاریک.
چو دیوار ایستد در پیش چشمانت،
نفس کاین است، پس دیگر چه داری چشم
ز چشم دوستان دور یا نزدیک؟

مهدی اخوان ثالث

۴۸ وجه شبه را در شعر زیر مشخص کنید:
صدا چون بوی گل در جنبش آن
به آرامی به هر سو پخش می‌گشت

فریدون توللی

۴۹ در بیت زیر تشبیه‌های فشرده (بلیغ) و گسترده را بیابید و پایه‌های آنها را مشخص نمایید:
دل گرفتار بلای عشق توست جان
جان شهید کربلای عشق توست

وفایی

۵۰ با خوانش درست بیت، رکن‌های آن را مشخص کنید، سپس خانه‌هایی به تعداد آن، طراحی نموده، هر رکن را در خانه خود جای دهید.
مرا گه‌گه به دردی یاد می‌کن
که دردت مرهم جان می‌نماید

فخرالدین عراقی

۵۱ با خوانش درست بیت، رکن‌های آن را مشخص کنید، سپس خانه‌هایی به تعداد آن، طراحی نموده، هر رکن را در خانه خود جای دهید.
هر کسی را سیرتی بنهادم
هر کسی را اصطلاحی داده‌ام

مولوی

۵۲ با خوانش درست بیت، رکن‌های آن را مشخص کنید، سپس خانه‌هایی به تعداد آن، طراحی نموده، هر رکن را در خانه خود جای دهید.
یا رب از عرفان مرا پیمانهای سرشار ده
چشم بینا، جان آگاه و دل بیدار ده

صائب

۵۳ چه عواملی سبک ادبیات فارسی را از خراسانی به عراقی تغییر داد؟ آن‌ها را بررسی کنید.

۵۴ دو آرایه ادبی در سروده‌ی زیر بیابید و بنویسید.
«آغوش سحر تشنه‌ی دیدار شماست / مهتاب خجل ز نور رخسار شماست
خورشید که در اوج فلک خانه‌ی اوست / همسایه‌ی دیوار به دیوار شماست»

۵۵ آمیزش زبان فارسی با دیگر زبان‌ها (مغولی، ترکی، عربی و ...) نگارش چه نوع کتاب‌هایی را رواج داد؟

۵۶ نثر در دوره سبک هندی از دیدگاه ادبی چگونه است؟

۵۷ معروف‌ترین کتبی که در دوره‌ی هندی به نثر مصنوع نوشته شده‌اند کدامند؟

۵۸ جایگاه نثر مصنوع در دوره‌ی هندی (صفویه) چگونه بود؟

۵۹ در دوره‌ی هندی نثر به چند نوع تقسیم می‌شود؟

۶۰ ویژگی‌های فکری شعر سبک هندی را بنویسید.

۶۱ جایگاه آرایه‌های ادبی در سبک هندی چگونه بود؟

۶۲ چرا زبان سبک هندی را باید زبانی واقع‌گرا قلمداد کرد؟

۶۳ دلایل حذف مختصات سبکی زبان قدیم در آثار سبک هندی کدامند؟

۶۴ در دوره‌ی سبک هندی چه عاملی باعث شد که زبان کوچه و بازار به شعر راه یابد؟

۶۵ شعر کدام شاعر دوره‌ی صفوی از نظر دقت، ظرافت و رقت معانی مشهور است؟

۶۶ چه عواملی باعث شد که شعر و شاعری و معماری و انواع هنرها در قرن دهم مورد توجه قرار گیرد؟

۶۷ دلیل روی آوردن شاعران به دربارهای هند در نیمه‌ی دوم قرن دهم چه بود؟

۶۸ چه عواملی شاعران نیمه‌ی دوم قرن دهم را به واقع‌گویی سوق داد؟

۶۹ اوج سبک عراقی به چه زمانی مربوط می‌شود؟

۷۰ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
خداوند پیروزی و برتری / خداوند افزونی و کمتری

۷۱ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
آن کس که بیند روی تو مجنون نگردد کو بگو / سنگ و کلوخی باشد و او را چرا خواهم بلا

۷۲ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
آن‌که نقشی دیگرش جایی مصور می‌شود / نقش او در چشم ما هر روز خوش‌تر می‌شود

۷۳ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
بوی کبر و بوی حرص و بوی آز / در سخن گفتن بیاید چون پیاز

۷۴ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
دوست نباشد به حقیقت که او / دوست فراموش کند در بلا

- ۷۵ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
هم‌چو کتابیست جهان جامع احکام نهران / جان تو سردفتر آن فهم کن این مسئله را
- ۷۶ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
ای یوسف خوش‌نام ما خوش می‌روی بر بام ما / ای درشکسته جام ما ای بردریده دام ما
- ۷۷ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
حدیث عشق جانان گفتنی نیست / و گر گویی کسی هم‌درد باید
- ۷۸ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
گو رمقی بیش نماند از ضعیف / چند کند صورت بی‌جان بقا
- ۷۹ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و خوشه‌های هجایی آن را در خانه‌ها جای دهید.
چه خوش صید دلم کردی بنام چشم مستت را / که کس آهوی وحشی را از این بهتر نمی‌گیرد
- ۸۰ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه‌ی آن را در خانه‌ها جای دهید.
سرو را ماند به بالا، ماه را ماند به رخ / ماه را گفتی سرود و سرو اگر جان داشتی
- ۸۱ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه‌ی آن را در خانه‌ها جای دهید.
روزی که در جام شفق مل کرد خورشید / بر خشک‌چوب نیزه‌ها گل کرد خورشید
- ۸۲ جایگاه عرفان را در نثر فارسی پس از حمله‌ی مغول بیان کنید.
- ۸۳ جایگاه زبان عربی را پس از حمله‌ی مغول و سقوط بغداد بیان کنید.
- ۸۴ از بیت زیر کدام ویژگی سبک عراقی را می‌توان دریافت؟
«عشق آمد و عقل رفت و منزل بگذاشت / غم رخت فرو نهاد و دل، دل برداشت»
- ۸۵ پس از حمله‌ی مغول چه اندیشه‌هایی در ادبیات رواج می‌یابد؟
- ۸۶ درستی یا نادرستی عبارت زیر را بنویسید:
«شعر سبک عراقی از دربار خارج شده، قصیده رونق گرفت و غزل عارفانه و عاشقانه رواج یافت.»
- ۸۷ در کدام عبارت به یکی از ویژگی‌های زبانی سبک عراقی اشاره شده است؟
الف) چهارچوب زبان همان چهارچوب فارسی قدیم یعنی زبان سبک خراسانی است که تا حدودی مختصات جدید یافته است.
ب) شعر این دوره از دربار خارج شده، قصیده از رونق افتاد و غزل عارفانه و عاشقانه رواج می‌یابد.
- ۸۸ با خوانش درست بیت، مرز پایه‌های آوایی آن را مشخص کنید، سپس خانه‌هایی به تعداد آن، طراحی نموده، هر پایه را در خانه‌ی خود جای دهید.
باز آی و بر چشم نشین ای دلستان نازنین / کاشوب و فریاد از زمین بر آسمانم می‌رود

- ۹۸ با خوانش درست بیت، مرز پایه‌های آوایی آن را مشخص کنید، سپس خانه‌هایی به تعداد آن، طرّاحی نموده، هر پایه را در خانه‌ی خود جای دهید.
او می‌رود دامن کشان من زهر تنهایی چشان / دیگر مپرس از من نشان کز دل نشانم می‌رود
- ۹۹ با خوانش درست بیت، مرز پایه‌های آوایی آن را مشخص کنید، سپس خانه‌هایی به تعداد آن، طرّاحی نموده، هر پایه را در خانه‌ی خود جای دهید.
گفتم به نیرنگ و فسون پنهان کنم ریش درون / پنهان نمی‌ماند که خون بر آستانم می‌رود
- ۹۰ با خوانش درست بیت، مرز پایه‌های آوایی آن را مشخص کنید، سپس خانه‌هایی به تعداد آن، طرّاحی نموده، هر پایه را در خانه‌ی خود جای دهید.
ای ساریان آهسته ران کارام جانم می‌رود / و آن دل که با خود داشتم با دلستانم می‌رود
- ۹۱ با خوانش درست بیت، مرز پایه‌های آوایی آن را مشخص کنید و هر پایه را در خانه‌ی خود قرار دهید.
دل می‌رود ز دستم صاحب‌دلان خدا را / دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا
..... ز دَس تَم خُ دا را
.....
- ۹۲ کتاب «اخلاق جلالی» از کیست و موضوعش چیست؟
- ۹۳ دولتشاه سمرقندی کدام اثر خود را به تشویق امیرعلی شیر نوایی نوشته است و موضوع آن چیست؟
- ۹۴ منظومه‌ی «موش و گربه» از کیست و در انتقاد از کدام طبقات سروده شده است؟
- ۹۵ مثنوی «جمشید و خورشید» از کیست و به شیوه‌ی کدام شاعر سروده شده است؟
- ۹۶ اثر معروف شمس قیس رازی را نام برده، موضوعش را بنویسید.
- ۹۷ کتاب «جامع التواریخ» از کیست؛ موضوع عمده‌ی آن چیست و نشر آن چگونه است؟
- ۹۸ مثنوی عشاق‌نامه اثر کیست و موضوع آن چیست؟
- ۹۹ شعر سبک عراقی نسبت به دوره‌ی قبل چه تغییراتی یافت؟
- ۱۰۰ دلایل پناه بردن ایرانیان به تصوف از قرن هفتم به بعد کدامند؟
- ۱۰۱ سبک غالب متون ادب فارسی از اوایل قرن هفتم تا اوایل قرن دهم کدام سبک بود؟
- ۱۰۲ مفهوم کنایی مصرع اول بیت زیر را بنویسید.
«هنوز از دهن بوی شیر آیدش / همی رای شمشیر و تیر آیدش»

- ۱۰۴ مجاز، علاقه و قرینه را در بیت زیر مشخص کنید.
«برآشفتم ایران و برخاست گرد / همی هرکسی کرد سازِ نبرد»
- ۱۰۵ در کدام یک از ابیات زیر «استعاره‌ی مصرّحه» و در کدام «استعاره‌ی مکتبه» به کار رفته است؟
الف) مرا برف باریده بر پرّ زاغ / نشاید چو بلبل تماشای باغ
ب) به صحرا شدم؛ عشق باریده بود.
- ۱۰۶ با توجه به بیت «تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من / هیچ کس می‌نپسندم که به جای تو بود»
الف) کدام واژه در معنای استعاری به کار رفته است؟
ب) نوع استعاره را بنویسید.
ج) ذکر کدام پایه‌ی تشبیه سبب به وجود آمدن این آرایه شده است؟
- ۱۰۷ کدام یک از واژه‌های مشخص شده در ابیات زیر تشبیه بلیغ «اضافی» و کدام یک تشبیه بلیغ «غیراضافی» است؟
الف) قطره‌ی دانش که بخشیدی ز پیش / متصل گردان به دریا‌های خویش
ب) تو سرو جویباری، تو لاله‌ی بهاری / تو یار غمگساری، تو حور دلربایی
- ۱۰۸ در بیت «گفتا برو چو خاک تحمل کن ای فقیه / یا هر چه خوانده ای همه در زیر خاک کن»:
الف) ویژگی مشترک مشبه و مشبه‌به را مشخص کنید.
ب) در این تشبیه مشبه‌به را بیابید.
- ۱۰۹ در بیت زیر مفهوم کنایی قسمت مشخص شده را بنویسید.
هر که دل پیش دلبری دارد / ریش در دست دیگری دارد
- ۱۱۰ در بیت زیر کدام کلمه در معنای مجازی به کار رفته است؟
دست در حلقه آن زلف دو تا نتوان زد / تکیه بر عهد تو و باد صبا نتوان کرد
- ۱۱۱ بیت زیر را تقطیع هجایی و سپس تقطیع به ارکان نمایید.
چو خواهی که نامت بود جاودان / مکن نام نیک بزرگان نهان
- ۱۱۲ در هر یک از ابیات زیر کدام واژه آرایه تکرار را ایجاد کرده است؟
الف) چه خوش باشد دل امیدواری / که امید دل و جانش تو باشی
ب) در پناه لطف حق باید گریخت / کاو هزاران لطف بر ارواح ریخت
- ۱۱۳ در کدام یک از ابیات زیر وزن «دوری» به کار رفته است؟
الف) بار غمت می‌کشم وز همه عالم خوشم / گر نکند التفات یا نکند احترام
ب) به فریادم ز تو هر روز، فریاد / از این فریاد روز افزونم ای دوست

۱۱۴ در کدام یک از ابیات زیر وزن «دوری» به کار رفته است؟

- الف) بار غمت می کشم وز همه عالم خوشم
ب) آه سعدی اثر کند در کوه
- گر نکند التفات یا نکند احترام
نکنند در تو سنگدل اثری

۱۱۵ در بیت «ما آبروی فقر و قناعت نمی بریم با پادشه بگوی که روزی مقدر است.»

الف) عبارت مشخص شده چه نوع استعاره‌ای است؟ ب) مفهوم آنرا بنویسید: ج) این استعاره چگونه پدید آمده است؟

۱۱۶ تشبیه بلیغ مشخص شده در بیت زیر را به گونه‌ای بازنویسی کنید که همه‌ی پایه‌های تشبیه در آن دیده شود. گذشت روزگاران بین که دوران شباب ما در این سیلاب غم، دسته گلی شاداب را ماند

۱۱۷ در بیت زیر «تشبیه بلیغ» را بیابید و نوع آن را مشخص کنید.

هیچ شک نیست که روزی اثری خواهد کرد
تیر آهی که به وقت سحر انداخته‌ایم

۱۱۸ در کدام یک از ابیات زیر وزن «دوری» به کار رفته است؟ با ذکر یک دلیل.

- الف) هر نفس آواز عشق می‌رسد از چپ و راست
ب) ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست؟
- ما به فلک می‌رویم عزم تماشا که راست؟
منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست؟

۱۱۹ مفهوم کنایه‌ی زیر را بنویسید:

هیچ کاری گر چه صائب بی‌تأمل خوب نیست
بی‌تأمل آستین افشاندن از دنیا خوش است

۱۲۰ در بیت زیر چه نوع استعاره‌ای به کار رفته است؟ بنویسید این استعاره چگونه پدید آمده است؟

پیشانی عفو تو را پر چین نسازد جرم ما
آینه کی برهم خورد از زشتی تمثال‌ها

۱۲۱ در بیت زیر هر یک از واژگان مشخص شده، استعاره از چیست؟

بتی دارم که گرد گل ز سنبل سایه‌بان دارد
بهار عارضش خطی به خون ارغوان دارد

۱۲۲ در مصراع دوم بیت زیر «تشبیه بلیغ» را بیابید و نوع آن را مشخص کنید.

دست از مس وجود چو مردان ره بشوی
تا کیمیای عشق بیابای و زر شوی

۱۲۳ در عبارت: دانا چو طلبه‌ی عطار است خاموش و هنرنمای.

الف) «مشبه» کدام واژه است؟

ب) «خاموش و هنرنمای» کدام رکن تشبیه است؟

۱۲۴ کدام بیت وزن دوری دارد؟ یک دلیل ذکر کنید.

- ۱) گریه‌ی شام و سحر شکر که ضایع نگشت
۲) مادر بهشت من همه آغوش گرم توست
- قطره‌ی باران ما گوهر یکدانه شد
گویی سرم هنوز به بالین نرم توست

۱۲۵) در کدام بیت‌های زیر، نوع علاقه‌ی مجاز «مشابهت» است؟ این مجاز را بیابید و «مفهوم» و «قرینه»ی آن را بنویسید.

- ۱) دفتر فکرت بشوی، گفته‌ی سعدی بگوی
 ۲) عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت
- دامن گوهر بیار بر سر مجلس بیار
 فتنه‌انگیز جهان نرگس جادوی تو بود

با توجه به بیت: «در زلف چون کمندش ای دل میبچ، کان جا / سرها بریده بینی بی‌جرم و بی‌جنایت» به ۳ سؤال زیر پاسخ دهید:

۱۲۶) کدام رکن، مهم‌ترین پایه‌ی تشبیه است؟ چرا؟

۱۲۷) واژه‌ی مشخص‌شده، کدام یک از طرفین تشبیه است؟

۱۲۸) کدام پایه‌ی تشبیه محذوف است؟

۱۲۹) در بیت زیر، «کنایه» را بیابید و مفهوم آن را بنویسید.

چرا گوید آن چیز در خُفیه مرد
 که گر فاش گردد شود روی زرد؟

۱۳۰) واژه‌ی مشخص‌شده «مجاز» از چیست؟

۱۳۱) کدام واژه در بیت زیر هم «استعاره» و هم نوعی «مجاز» است؟ «علاقه»ی این مجاز را بنویسید.

الا ای باد شبگیری بگو آن ماه مجلس را
 تو آزادی و خلقی در غم رویت، گرفتاران

۱۳۲) در بیت «در پیشگاه دل، تو بهاری‌ترین بهار / در آسمان جان، تو طلایی‌ترین شبی» ترکیب مشخص‌شده، چه نوع

استعاره‌ای است و چگونه پدید آمده است؟

۱۳۳) عبارتی بنویسید که در آن واژه‌ی «بازار» به صورت استعاره‌ی مصرحه به کار رفته باشد.

در بیت «جرم گردون تیره و روشن در او آیات صبح / گویی اندر جان نادان، خاطر داناستی» به ۲ سؤال زیر پاسخ دهید:

۱۳۴) کدام واژه‌ی نشان‌دهنده‌ی پیوند شباهت است؟

۱۳۵) «وجه شبه» را بنویسید.

۱۳۶) کدام‌یک از ابیات زیر در وزن دوری سروده شده است؟ دو ویژگی وزن دوری را بنویسید.

- ۱) ای دل مباحش یک دم خالی ز عشق و مستی
 و آن گه برون که رستی از نیستی و هستی
- ۲) عمری است تا من در طلب، هر روز گامی می‌زنم
 دستِ شفاعت هر زمان در نیک‌نامی می‌زنم

۱۳۷) کدام یک از ابیات زیر در وزن دوری سروده شده است؟ دو ویژگی وزن دوری را بنویسید.
الف) دائم سرآرد غصه را، رنگین برآرد قصه را / این آه خونافشان که من هر صبح و شامی می‌زنم
ب) حافظ مکن شکایت گر وصل دوست خواهی / زین بیش‌تر ببايد بر هجرت احتمالی

۱۳۸) در بیت زیر، یک «کنایه» مشخص کنید و مفهوم آن را بنویسید.
نرفتم به محرومی از هیچ‌کوی / چرا از در حق شوم زرد روی

۱۳۹) در ابیات زیر، دو «استعاره‌ی مصرّحه» بیابید که مفهومی یکسان داشته باشند. مفهوم مورد نظر را بنویسید.
«تو را ز کنگره‌ی عرش می‌زنند صغیر / ندانمت که در این دامگه چه افتاده‌است»
«زین کاروان‌سرای، بسی کاروان گذشت / ناچار کاروان شما نیز بگذرد»

۱۴۰) طرفین تشبیه، را در مصراع اول بیت زیر، مشخص کنید.
چو بید بر سر ایمان خویش می‌لرزم / که دل به دست کمان ابرویی است کافرکیش

۱۴۱) «مفهوم» و «قرینه‌ی مجاز مشخص شده» را بنویسید.
جهان خوردم و کارها راندم.

با توجه به بیت «دیده‌ی عقل مست تو، چرخه‌ی چرخ پست تو / گوش طرب به دست تو، بی تو به سر نمی‌شود»، ۳ مورد خواسته شده را تعیین کنید.

۱۴۲) دو «اضافه‌ی استعاری» در بیت بیابید.

۱۴۳) «مشبّه‌به» این استعاره‌ها را تعیین کنید.

۱۴۴) با توجه به «مشبّه به» نوع دقیق این استعاره‌ها را بنویسید.

۱۴۵) در بیت زیر «آسمان» مفهوم استعاری کدام واژه است؟ نوع این «استعاره» را بنویسید.
«هزاران نرگس از چرخ جهان گرد / فرو شد تا برآمد یک گل زرد»

۱۴۶) با توجه به بیت «گذشت روزگاران بین که دوران شباب ما / در این سیلاب غم، دسته گلی شاداب را ماند»
الف) چه نوع «تشبیه بلیغی» در بیت دیده‌می‌شود؟
ب) «وجه شبه» این تشبیه بلیغ را بنویسید.

۱۴۷) استعاره‌های مشخص شده در بیت زیر، کدام یک تشخیص و کدام یک غیرتشخیص است؟
در آفاق گشاده است ولیکن بسته است / از سر زلف تو در پای دل ما زنجیر

۱۴۸) در بیت زیر یک استعاره‌ی مکینه بیابید.
دیده‌ی عقل مست تو چرخه‌ی چرخ پست تو / گوش طرب به دست تو بی تو به سر نمی‌شود

۱۴۹ در بیت زیر «مفهوم» مجازهای مشخص شده را بنویسید.

گر نبندی زین سخن تو حلق را
آتشی آید بسوزد خلق را

۱۵۰ تشبیه موجود در بیت زیر را، به صورت یک «تشبیه بلیغ غیراضافی» درآورید.

«هیچ شک نیست که روزی اثری خواهد کرد
تیر آهی که به وقت سحر انداخته‌ایم»

۱۵۱ عبارتی بنویسید که در آن واژه‌ی «ماه» به صورت «استعاره‌ی مصرّحه» به کار رفته باشد.

۱۵۲ میان کدام واژه‌ها، ادّعای همانند است؟

۱۵۳ جمله‌ای بنویسید و در آن واژه‌ی «چشم» را در مفهوم مجازی به کار ببرید.

۱۵۴ کدام یک از پایه‌های تشبیه، حذف شده است؟

۱۵۵ ارکان (پایه‌های آوایی) معادل هجای زیر را بنویسید.
- U U -

۱۵۶ کدام بیت وزن دوری دارد؟ دو دلیل ذکر کنید.

(۱) چندان که گفتم غم با طیبیان
(۲) بشنو این نی چون حکایت می‌کند
درمان نکردند مسکین غریبان
وز جدایی‌ها حکایت می‌کند

۱۵۷ ارکان (پایه‌های آوایی) معادل هجای زیر را بنویسید.
- -

۱۵۸ ارکان (پایه‌های آوایی) معادل هجای زیر را بنویسید.
- U

۱۵۹ کدام بیت وزن دوری دارد؟ یک دلیل ذکر کنید.

(الف) چون است حال بستان ای باد نوبهاری
(ب) ای مسلمانان فغان از جور چرخ چنبری
کز بلبلان برآمد فریاد بی‌قراری
وز نفاق تیر و قصد ماه و کید مشتری

۰ با توجه به بیت «تو را ز کنگره‌ی عرش می‌زند صفیر
به ۲ سؤال زیر پاسخ دهید.
ندامت که در این دامگه چه افتاده است»

۱۶۰ یک «اضافه‌ی استعاری» در بیت بیابید و نوع این استعاره را بنویسید.

۱۶۱ یک «اضافه‌ی استعاری» در بیت بیابید و نوع این استعاره را بنویسید.

۱۶۲ «مشبّه‌به» این «استعاره» را مشخص کنید.

۱۶۳ «مشبهه» این «استعاره» را مشخص کنید.

۱۶۴ در بیت‌های زیر دو «کنایه» بیابید که مفهومی یکسان داشته باشند. مفهوم مورد نظر را بنویسید.
 الف) گروهی هم‌نشین من خلاف عقل و دین من بگیرند آستین من که دست از دامنش بگسل
 ب) چو بشنید بیچاره بگریست زار که ای خواجه دستم ز دامن بدار

۱۶۵ مفهوم این استعاره‌ها را بنویسید.

۱۶۶ کدام واژه‌ها در معنی اصلی خود، به کار نرفته‌اند؟

۰ با توجه به بیت زیر، به سوالات پاسخ دهید.
 «لبت تا در لطافت لاله‌ی سیراب را ماند
 دلم در بی‌قراری چشمه‌ی سیماب را ماند»

۱۶۷ کدام واژه «پیوند شباهت» را میان «طرفین تشبیه» نشان می‌دهد؟

۱۶۸ کدام واژه «پیوند شباهت» را میان «طرفین تشبیه» نشان می‌دهد؟

۱۶۹ تشبیه موجود در مصراع اول را به صورت «تشبیه بلیغ اسنادی» بنویسید.

۱۷۰ تشبیه موجود در مصراع اول را به صورت «تشبیه بلیغ اسنادی» بنویسید.

۱۷۱ کدام بیت وزن دوری دارد؟ یک دلیل ذکر کنید.
 الف) چندان که گفتم غم با طیبیان در زمان نکردند مسکین غریبان
 ب) هر کسی از ظن خود شد یار من از درون من نجست اسرار من

۱۷۲ مفهوم کنایه زیر را بنویسید.
 سخن دهان به دهان می‌گشت.

۱۷۳ «قرینه» و «نوع علاقه»ی این مجاز را مشخص کنید.

۱۷۴ در بیت «یکی درخت گل اندر میان خانه‌ی ماست/ که سروهای چمن پیش قامتش پستند»، «معنای مجازی» ترکیب مشخص شده و «نوع علاقه»ی آن را بنویسید.

۱۷۵ در استعاره‌ی موجود در کدام بیت، جزئی از «مشبه به» به «مشبه» اضافه شده است؟ این اضافه را، مشخص کنید و نام آن را بنویسید.

۱) قضا چون ز گردون فرو هشت پر همه زیرکان کور گردند و کر
 ۲) تو را ز کنگره‌ی عرش می‌زنند صغیر ندانمت که در این دامگه چه افتاده است

۱۷۶ «مشبه» را در تشبیه موجود در مصراع اول بنویسید.

- ۱۷۷) صفت مشترک «طرفین تشبیه» را در مصراع دوم بیت بیابید.
- ۱۷۸) حذف کدام پایه‌ی تشبیه، ادعای اتحاد و همسانی طرفین تشبیه را، قوت بخشیده است؟
- ۱۷۹) «تشبیه بلیغ» موجود در بیت زیر را، مشخص کنید و نوع آن را بنویسید.
از تاب آتش دوری، شدم غرق عرق چون گل بیار ای باد شبگیری، نسیمی زان عرق چینم»
- ۱۸۰) در بیت زیر «کنایه»ها را بیابید و مفهوم هر «کنایه» را بنویسید.
همینت بسنده است اگر بشنوی که گر خار کاری، سمن نڈزوی
- ۱۸۱) در بیت زیر «کنایه»ها را بیابید و مفهوم هر «کنایه» را بنویسید.
و گر گشته گردد به دشت نبرد شود نزد شاهان مرا روی زرد
- ۱۸۲) مفهوم «مجازی» واژه‌ی مشخص شده را، بنویسید.
دفتر فکرت بشوی، گفته‌ی سعدی بگوی دامن گوهر بیار بر سترِ مجلس بیار
- ۱۸۳) «گل زرد» استعاره از چیست؟
- ۱۸۴) «گل زرد» استعاره از چیست؟
- ۱۸۵) واژه‌ی مشخص شده، چه نوع استعاره‌ای است؟
- ۱۸۶) واژه‌ی مشخص شده، چه نوع استعاره‌ای است؟
- ۱۸۷) یک استعاره‌ی دیگر شبیه به این نوع استعاره، در بیت بالا مشخص کنید.
- ۱۸۸) یک استعاره‌ی دیگر شبیه به این نوع استعاره، در بیت بالا مشخص کنید.
- ۱۸۹) حذف کدام پایه‌های تشبیه، سبب پیدایش این نوع تشبیه می‌شود؟
- ۱۹۰) رکن (پایه آوایی) معادل هجای زیر را بنویسید.
- U U -
- ۱۹۱) رکن (پایه آوایی) معادل هجای زیر را بنویسید.
- - U U

۱۹۲ در کدام بیت، واژه‌ی «سرو» در پدید آمدن آرایه‌ی «تشخیص» مؤثر بوده است؟ دلیل خود را بنویسید.

الف) تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من
هیچ کس می نپسندم که به جای تو بود
ب) چو سرو از راستی برزد عَلم را
ندید اندر جهان، تاراج غم را

۱۹۳ واژه‌ی مشخص شده در بیت زیر، یک استعاره‌ی مصرحه است، بنویسید که چگونه پدید آمده است؟
«در این بازار اگر سودی است با درویش خرسند است خدایا، منعمم گردان به درویشی و خرسندی»

۱۹۴ در بیت زیر:

«چون شب‌نم افتاده بودم پیش آفتاب
مهرم به جان رسید و به عیون برشدم»
الف) کدام واژه، نشان دهنده‌ی پیوند شباهت است؟
ب) چرا، شاعر خود را به «شب‌نم» تشبیه کرده است؟

۱۹۵ با توجه به بیت زیر:

«میان دو کس جنگ چون آتش است
سخن چین بدبخت هیزم کش است»
الف) «طرفین تشبیه» را در «مصراع اول» مشخص کنید.
ب) «نوع تشبیه» موجود در «مصراع دوم» را بنویسید.

۰ با توجه به بیت زیر، به ۲ سؤال بعدی پاسخ دهید.

زبان خامه ندارد سر بیان فراق
وگر نه شرح دهم با تو داستان فراق

۱۹۶ کدام واژه در مفهوم «مجازی» به کار رفته است؟

۱۹۷ کدام واژه در مفهوم «مجازی» به کار رفته است؟

۱۹۸ «قرینه»ی آن کدام است؟

۱۹۹ «قرینه»ی آن کدام است؟

۲۰۰ جمله‌ای بنویسید و در آن واژه‌ی «زبان» را در «مفهوم مجازی» به کار ببرید.

۲۰۱ در عبارت «دانا چو طبله‌ی عطار است» کدام یک از پایه‌های تشبیه حذف شده است؟

۲۰۲ هر یک از کلمات مشخص شده در بیت زیر، کدام یک از پایه‌های تشبیه هستند؟

چون درخت فروردین پر شکوفه شد جانم
دامنی ز گل دارم بر چه کس بیفشانم

۲۰۳ در بیت زیر، «کنایه» را مشخص کنید و مفهوم آن را بنویسید.

چو بشنید بیچاره بگریست زار
که ای خواجه دستم ز دامن بدار

۲۰۴ در بیت «در شجاعت شیر ربنا نیستی در مروّت خود که داند کیستی» کدام پایه‌ی تشبیه وجود ندارد؟

۰ با توجه به بیت زیر، به ۳ سؤال بعدی پاسخ دهید.

«این نان و آب و چرخ چو سیل است بی وفا
من ماهی ام، نهنگم، عمانم آرزوست»

۲۰۵ در این بیت، چه نوع «تشبیه بلیغی» دیده می شود؟

۲۰۶ در این بیت، چه نوع «تشبیه بلیغی» دیده می شود؟

۲۰۷ «وجه شبه» را در «تشبیه غیربلیغ» موجود در بیت، مشخص کنید.

۲۰۸ «وجه شبه» را در «تشبیه غیربلیغ» موجود در بیت، مشخص کنید.

۲۰۹ هر کدام از واژه های «آب» و «ماهی» کدام یک از طرفین تشبیه هستند؟

۲۱۰ هر کدام از واژه های «آب» و «ماهی» کدام یک از طرفین تشبیه هستند؟

۲۱۱ در بیت زیر «کنایه» را مشخص کنید و مفهوم آن را بنویسید.

حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج
فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست

۲۱۲ در بیت زیر «کنایه» را مشخص کنید و مفهوم آن را بنویسید.

یکی نغز بازی کند روزگار
که بنشاندت پیش آموزگار

۰ با توجه به بیت زیر، به ۲ سؤال بعدی پاسخ دهید.

«سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی
چه خیالها گذر کرد و گذر نکرد خوابی»

۲۱۳ واژه ی مشخص شده، مجاز از چیست؟

۲۱۴ واژه ی مشخص شده، مجاز از چیست؟

۲۱۵ «قرینه» ی آن کدام است؟

۲۱۶ «قرینه» ی آن کدام است؟

۲۱۷ در کدام یک از ابیات زیر، آرایه ی «تشخیص» به کار رفته است؟ آن را مشخص کنید و دلیل را بنویسید.

(الف) زبان خامه ندارد سر بیان فراق
(ب) ای غنچه ی خندان، چرا خون در دل ما می کنی؟
وگرنه شرح دهم با تو داستان فراق
خاری به خود می بندی و ما را ز سر و می کنی

۰ با توجه به بیت زیر، به ۳ سؤال بعدی پاسخ دهید.

«رخ گل را که عکس روی یار است
هوا مشاطه، آب آینه دار است»

- ۲۱۸ در این بیت، چه نوع «تشبیه بلیغی» دیده می‌شود؟
- ۲۱۹ در این بیت، چه نوع «تشبیه بلیغی» دیده می‌شود؟
- ۲۲۰ واژه‌ی «مشاطه» کدام‌یک از طرفین تشبیه است؟
- ۲۲۱ واژه‌ی «مشاطه» کدام‌یک از طرفین تشبیه است؟
- ۲۲۲ «مشبه» را در اولین تشبیه موجود در بیت، مشخص کنید.
- ۲۲۳ «مشبه» را در اولین تشبیه موجود در بیت، مشخص کنید.
- ۲۲۴ در عبارت «یکی را گفتند: عالم بی‌عمل به چه ماند؟ گفت به زبور بی‌عسل» کدام پایه‌ی تشبیه حذف شده است؟
- ۲۲۵ در بیت زیر «کنایه» را مشخص کنید و مفهوم «کنایه» را بنویسید.
سرم به دینی و عقبی فرو نمی‌آید تبارک الله از این فتنه‌ها که در سر ماست
- ۲۲۶ در بیت زیر «کنایه» را مشخص کنید و مفهوم «کنایه» را بنویسید.
دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد
- ۰ با توجه به مصراع زیر، به ۲ سؤال بعدی پاسخ دهید.
«این دم شنو که راحت از این دم شود پدید»
- ۲۲۷ واژه‌ی مشخص‌شده، مجاز از چیست؟
- ۲۲۸ واژه‌ی مشخص‌شده، مجاز از چیست؟
- ۲۲۹ «قرینه»ی آن کدام است؟
- ۲۳۰ «قرینه»ی آن کدام است؟
- ۲۳۱ جمله‌ای بنویسید و در آن، واژه‌ی «سر» را در مفهوم «مجازی» به کار برید.
- ۰ با توجه به بیت زیر، به ۲ سؤال بعدی پاسخ دهید.
«چو تنها ماند ماه سرو بالا فشانند از نرگسان لولوی لالا»
- ۲۳۲ «لولو» استعاره از چیست؟
- ۲۳۳ «لولو» استعاره از چیست؟

۲۳۴ در مصراع اول، یک استعاره‌ی «مصرّحه» بیاید.

۲۳۵ در مصراع اول، یک استعاره‌ی «مصرّحه» بیاید.

۲۳۶ این نوع «تشبیه» چه نامیده می‌شود؟

۲۳۷ کدام یک از واژه‌های مشخص شده در بیت زیر، مجاز و کدام حقیقت است؟ مفهوم (معنی) واژه‌ی مجازی را بنویسید.

«طاقت سَرِّ بریدنم باشد / وز حبیبم سَرِّ بریدن نیست»

۰ با توجه به بیت زیر به ۲ سؤال بعدی پاسخ دهید.

«گلا و تازه بهارا، تویی که عارض تو / طراوت گل و بوی بهار من دارد»

۲۳۸ یک آرایه‌ی «تشخیص» در بیت نشان داده و دلیل خود را بنویسید.

۲۳۹ یک آرایه‌ی «تشخیص» در بیت نشان داده و دلیل خود را بنویسید.

۲۴۰ در مصراع دوم، کدام کلمات در مفهوم «استعاری» به کار رفته‌اند و چه نوع استعاره‌ای هستند؟

۲۴۱ در مصراع دوم، کدام کلمات در مفهوم «استعاری» به کار رفته‌اند و چه نوع استعاره‌ای هستند؟

۲۴۲ در مصراع «قطره تویی، بحر تویی، لطف تویی، قهر تویی» این «نوع تشبیه» چه نامیده می‌شود؟

۲۴۳ در عبارت «دانش، چراغ راه بشریت است» چه نوع «تشبیه بلیغی» به کار رفته است؟ مشبّه آن را مشخص کنید.

۲۴۴ در بیت زیر مشخص کنید کدام یک از کلمات مشخص شده «تشخیص» و کدام «استعاره‌ی مصرّحه» است؟

«گلا و تازه بهارا تویی که عارض تو / طراوت گل و بوی یار من دارد»

۲۴۵ در بیت زیر «استعاره» را بیاید و تعیین کنید چه نوع استعاره‌ای است؟

«شرمند رهروی که عمل بر مجاز کرد / فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید»

۰ با توجه به ابیات زیر به ۳ سؤال بعدی پاسخ دهید.

همه بندگان موی کردند باز / فریگیس مسکین کمند دراز
برید و میان را به گیسو بیست / به فندق گل و ارغوان را بخت
به آواز بر جان افراسیاب / بنفرید با نرگس و گل پر آب

۲۴۶ هریک از کلمات مشخص شده استعاره از چه چیزهایی هستند؟

۲۴۷ هریک از کلمات مشخص شده استعاره از چه چیزهایی هستند؟

۲۴۸ «گل» در مصراع دوم بیت سوم چه نوع استعاره‌ای است؟

۲۴۹ «گل» در مصراع دوم بیت سوم چه نوع استعاره‌ای است؟

۲۵۰ در بیت دوم چه نوع استعاره‌ای به کار رفته است؟

۲۵۱ در بیت دوم چه نوع استعاره‌ای به کار رفته است؟

۰ با توجه به مصراع زیر به ۳ سؤال بعدی پاسخ دهید.

«تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی»

۲۵۲ «تشبیه» کدام است؟

۲۵۳ «تشبیه» کدام است؟

۲۵۴ چه نوع «تشبیهی» است؟

۲۵۵ چه نوع «تشبیهی» است؟

۲۵۶ «مشبه» کدام است؟

۲۵۷ «مشبه» کدام است؟

۰ با توجه به بیت زیر به ۳ سؤال بعدی پاسخ دهید.

دل ما به دور رویت ز چمن فراغ دارد

که چو سرو پای بند است و چو لاله داغ دارد

۲۵۸ مشبه کدام است؟

۲۵۹ مشبه کدام است؟

۲۶۰ «داغ دارد» کدام یک از ارکان تشبیه است؟

۲۶۱ «داغ دارد» کدام یک از ارکان تشبیه است؟

۲۶۲ «سرو» کدام یک از ارکان تشبیه است؟

۲۶۳ «سرو» کدام یک از ارکان تشبیه است؟

۰ با توجه به بیت زیر، به ۳ سؤال بعدی پاسخ دهید.

عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت

فتنه انگیز جهان نرگس جادوی تو بود

۲۶۴ کدام کلمه در مفهوم استعاری به کار رفته است؟

۲۶۵ کدام کلمه در مفهوم استعاری به کار رفته است؟

۲۶۶ استعاره از چیست؟

۲۶۷ استعاره از چیست؟

۲۶۸ چه نوع استعاره‌ای است؟

۲۶۹ چه نوع استعاره‌ای است؟

۲۷۰ در مصراع «صلای یوسف گل شد جهانگیر» وجه شبه کدام است؟

۲۷۱ در مصراع «صلای یوسف گل شد جهانگیر» چه نوع تشبیه بلیغی به کار رفته است؟

۲۷۲ در هریک از ابیات زیر «کنایه» را بیابید و مفهوم آن‌ها را بنویسید.

الف) هر که دل پیش دلبری دارد ریش در دست دیگری دارد
ب) از مکافات عمل غافل مشو گندم از گندم بروید جو زجو

۲۷۳ در بیت زیر هریک از کلمات مشخص شده چه نوع استعاره‌ای دارد؟

گلا و تازه بهارا، تویی که عارض تو طراوت گل و بوی بهار من دارد

۲۷۴ با توجه به بیت زیر به سوالات مطرح شده پاسخ دهید:

چو نامردم آواز مردم شنید میان خطر جای بودن ندید
الف) کنایه کدام است؟ ب) مفهوم آن چیست؟

۲۷۵ در بیت زیر چند استعاره به کار رفته است؟ نوع استعاره را بنویسید.

دیده‌ی عقل مست تو، چرخه‌ی چرخ پست تو گوش طرب به دست تو، بی تو به سر نمی‌شود

۲۷۶ در مصراع زیر «مشبه» و «مشبه‌به» را مشخص کنید و بگویید چه نوع تشبیهی دیده می‌شود؟

بهار عارضش خطمی به خون ارغوان دارد.

۲۷۷ در بیت زیر هریک از کلمات مشخص شده، کدام یک از ارکان تشبیه هستند؟

از بس که **کوته** است و **سیه‌زلف** یار من گویی که **روز** من بود و **روزگار** من

۲۷۸ کنایه‌ی به کار رفته در کدام بیت، اثبات این حقیقت است که «آسایش بی‌رنج در این جهان وجود ندارد»؟

الف) حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج فکر معقول بفرما گل بی‌خار کجاست
ب) نپسندارم ای در خزان کشته جو که گندم ستانی به وقت درو

۲۷۹ با توجه به بیت زیر:

دل عالمی بسوزی چو عذار بر فروزی
الف) کدام کلمه در مفهوم مجازی به کار رفته است؟
ب) قرینه‌ی آن کدام است؟

۲۸۰ با توجه به بیت زیر، به سوالات پاسخ دهید:

در این بازار اگر سودی است با درویش خرسند است
الف) کدام کلمه در مفهوم استعاری به کار رفته است؟
ب) استعاره از چیست؟
پ) چه نوع استعاره‌ای است؟

۲۸۱ در مصراع زیر: الف) کدام یک از پایه‌های تشبیه حذف شده است؟ ب) این نوع تشبیه چه نامیده می‌شود؟

«تو سرو جویباری، تو لاله‌ی بهاری»

۲۸۲ یک تشبیه بلیغ اضافی بسازید که واژه‌ی «دانش» مشبّه آن باشد.

۲۸۳ هریک از کلمات مشخص شده‌ی بیت زیر، کدام یک از «پایه‌های تشبیه» هستند؟

«روز چو شمعی به شب، زود و رو سرفراز
شب چو چراغی به روز، کاسته و نیمتاب»

۲۸۴ استعاره‌های زیر را به تشبیه تبدیل کنید.

الف) باد نفس نفس می‌زد و دور می‌شد.
ب) گل می‌خندید.

۲۸۵ در بیت زیر کدام کلمه در مفهوم استعاری به کار رفته است؟ چه نوع استعاره‌ای است؟

تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من
هیچ کس می‌نپسندم که به جای تو بود

۲۸۶ تشبیه بلیغ را در بیت زیر بیابید و نوع آن را مشخص کنید و بگویید مشبّه کدام است؟

دمادم شراب الم درکشند اگر تلخ بینند دم درکشند

۲۸۷ در عبارت: گاه تنهایی صورتش را پس پنجره می‌چسبانید

الف) کدام کلمه در مفهوم استعاری به کار رفته است؟ ب) تعیین کنید آیا تشخیص است یا خیر؟

۲۸۸ در مصراع: بتی دارم که گرد گل ز سنبل سایه بان دارد.

الف) چند استعاره به کار رفته است؟ ب) چه نوع استعاره‌ای دیده می‌شود؟

ج) مفهوم استعاری هر یک از کلمات مشخص شده چیست؟

۲۸۹ در بیت زیر، «پیمان» مجاز از چیست؟ «قرینه»ی آن کدام است؟

چو آشامیدم این پیمان را پاک
درافتادم ز مستی بر سر خاک

۲۹۰ در کدام یک از موارد داده شده «سر» در معنی حقیقی و در کدام معنی مجازی به کار رفته است؟

الف) سر ما نداری سر خویش گیر
ب) هر سو دو صد بپریده سر در بحر خون زان کرّ و فر

- ۲۹۱ در میان مثال‌های زیر استعاره‌ی مصرحه، مکنیه را مشخص کنید.
الف) گاه تنهایی صورتش را به پس پنجره می‌چسبانید.
ب) لاله‌ها را با اشک شست و شو دادیم.
- ۲۹۲ در بیت زیر، در کدام کلمه تشخیص به کار رفته است؟ چرا؟
الا ای باد شبگیری بگو آن ماه مجلس را
تو آزادی و خلقی در غم رویت گرفتاران
- ۲۹۳ در بیت مقابل چهار رکن تشبیه را مشخص کنید.
معلم چو کانونی از آتش است همه کار او سوزش و سازش است
- ۲۹۴ کدام یک از استعاره‌های زیر مکنیه و کدام مصرحه است؟
الف) کس چو حافظ نگوید از رخ اندیشه نقاب
ب) مرا برف بسازیده بر پر زاع
تا سر زلف سخن را به قلم شانه زدند
نشاید چو بلبل تماشای باغ
- ۲۹۵ در بیت زیر استعاره‌ی مصرحه را بیابید و با تبدیل به تشبیه ارکان «مشبه» و «وجه شبه» آن را بنویسید.
در این بازار اگر سودی است با درویش خرسند است خدایا، منعّم گردان به درویشی و خرسندی
- ۲۹۶ به چه نوع استعاره‌ای «تشخیص» گفته می‌شود؟
- ۲۹۷ در بیت زیر یک «تشبیه بلیغ» بیابید و بنویسید «مشبه» و «مشبه‌به» آن کدام است؟
دوش گفتم که کند لعل لبش چاره‌ی من
هاتف غیب نوا داد که آری بکند
- ۲۹۸ یک تشبیه بلیغ اضافی بنویسید که مشبه‌به آن «عشق» باشد.
- ۲۹۹ در بیت زیر پیمانه «مجاز» از چیست؟ «قرینه» کدام است؟
چو آشامیدم این پیمانه را پاک
در افتادم ز مستی بر سر خاک
- ۳۰۰ در شعر زیر استعاره را مشخص کنید و نوع آن را بنویسید.
«شب ایستاده است، خیره نگاه او / بر چارچوب پنجره‌ی من»
- ۳۰۱ یک تشبیه بلیغ غیر اضافی (اسنادی) بسازید که «مشبه‌به» آن «سپیل» باشد.
- ۳۰۲ در بیت: «همینت بسنده است اگر بشنوی
الف) کنایه کدام است؟
ب) مفهوم آن چیست؟
که گر خار کاری سمن ندروی»
- ۳۰۳ در بیت زیر کدام یک از واژه‌های مشخص شده در معنی مجازی و کدام در معنی حقیقی به کار رفته است؟
«چو آشامیدم این پیمانه را پاک
در افتادم ز مستی بر سر خاک»

- ۳۰۴) در بیت زیر: الف) «کنایه» کدام است؟
«چنین است رسم سرای درشت»
- ب) مفهوم آن چیست؟
گهی پشت بر زین و گهی زین به پشت»
- ۳۰۵) با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید:
«عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت»
الف) کدام کلمه در مفهوم استعاری به کار رفته است؟
ب) استعاره از چیست؟
ج) چه نوع استعاره‌ای است؟
- ۳۰۶) در بیت زیر، کنایه و مفهوم آن را مشخص نمائید:
«چو بشنید بیچاره بگریست زار»
که ای خواجه دستم ز دامن بدار»
- ۳۰۷) در بیت زیر استعاره را بیابید؟ نوع آن را مشخص کنید و بنویسید که تشخیص است یا خیر؟
«گر چه من خود ز عدم دلخوش و خندان زادم»
عشق آموخت مرا شکل دگر خندیدن»
- ۳۰۸) از کنایه‌ی موجود در کدام بیت، مفهوم «خجل شدن و شرمندگشتن» دریافت می‌شود؟
الف) نرفتم به محرمی از هیچ کوی
ب) به تیغم گر کشد دستش نگیرم
چرا از در حق شوم زرد روی
وگر تیرم زند، منت پذیرم
- ۳۰۹) در ابیات زیر، کنایات را مشخص کنید، سپس مفهوم هر یک از آنها را بنویسید.
الف) چنین است رسم سرای درشت
ب) سرم به دنیی و عقبی فرو نمی‌آید
گهی پشت زین و گهی زین به پشت
تبارک الله از این فتنه‌ها که در سر ماست
- ۳۱۰) هر یک از واژه‌های مشخص شده در ابیات و عبارات زیر، «مجاز» از چیست؟
الف) به یاد روی شیرین بیت می‌گفت
ب) آفرین جان آفرین پاک را
پ) دیدم که نفسم در نمی‌گیرد و آتشم در هیزم تر اثر نمی‌کند.
چو آتش تیشه میزد، کوه می‌سفت
آن که جان بخشید و ایمان خاک را
- ۳۱۱) در بیت زیر، کدام واژه‌ها در مفهوم استعاری به کار رفته‌اند؟ «نوع استعاره» های موجود را بنویسید.
«نفسی بیا و بنشین، سخنی بگو و بشنو»
که به تشنگی بمردم بر آب زندگانی»
- ۳۱۲) با توجه به عبارت زیر به سوالات داده شده، پاسخ دهید:
«دایه‌ی ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پرورد.»
الف) در عبارات بالا چه نوع تشبیه بلیغی دیده می‌شود؟
ب) «مشبّه‌به» در تشبیه اول کدام است؟
پ) واژه‌ی «زمین» کدام یک از پایه‌های تشبیه است؟

۳۱۳ یک «تشبیه بلیغ اسنادی» بنویسید به گونه‌ای که واژه‌ی «دریا»، «مشبه‌به» آن باشد.

۳۱۴ با توجه به بیت زیر، «وجه شبه» را در مصراع اول و «ادات تشبیه» را در مصراع دوم مشخص کنید.
 «تو همچون گل ز خندیدن لب با هم نمی آید
 روا داری که من بلبل چو بوتیمار بنشینم»

۳۱۵ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
 دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای
 فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد

«حافظ»

۳۱۶ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
 هر که دل پیش دلبری دارد
 ریش در دست دیگری دارد

«سعدی»

۳۱۷ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
 به تیغم گر گشود، دستش نگیرم
 وگر تیرم زند، منت پذیرم

«حافظ»

۳۱۸ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
 یکی نغزبازی کند روزگار
 که بنشاندت پیش آموزگار

«فردوسی»

۳۱۹ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
 چو بشنید بیچاره بگریست زار
 که ای خواجه دستم زدامن بدار

«سعدی»

۳۲۰ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
 - سخن دهان به دهان می‌گشت.

۳۲۱ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
 - قیمت مقطوع است.

۳۲۲ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
 - فلانی ریش سفید است.

۳۲۳ در میان مجازهای زیر، استعاره‌ها را مشخص کنید.

گل‌برگ را ز سنبُل مشکین نقاب کن

یعنی که رخ بپوش و جهانی خراب کن

«حافظ»

عالم از شور و شر عشق خیر هیچ نداشت

فتنه‌انگیز جهان نرگس جادوی تو بود

«حافظ»

هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای

من در میان جمع و دلم جای دیگر است

«سعدی»

زبان خامه ندارد سر بیان فراق

وگر نه شرح دهم با تو داستان فراق

«حافظ»

الا ای باد شبگیری بگو آن ماه مجلس را

تو آزادی و خلقی در غم رویت گرفتاران

«سعدی»

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد

دل رمیده‌ی ما را انیس و مونس شد

«حافظ»

دفتر فکرت بشوی، گفته‌ی سعدی بگوی

دامن گوهر بیار بر ستر مجلس بیار

«سعدی»

۳۲۴ در بیت زیر، واژه‌هایی را مشخص کرده‌ایم. کدام واژه حقیقت و کدام مجاز است؟ در هر مجاز، قرینه را نشان دهید.

کار پاکان را قیاس از خود مگیر

گرچه ماند در نبشتن شیر و شیر

«مولوی»

۳۲۵ در بیت زیر، واژه‌هایی را مشخص کرده‌ایم. کدام واژه حقیقت و کدام مجاز است؟ در هر مجاز، قرینه را نشان دهید.

چو آشامیدم این پیمان را پاک

در افتادم زمستی بر سر خاک

«گلشن راز»

۳۲۶ در بیت زیر، واژه‌هایی را مشخص کرده‌ایم. کدام واژه حقیقت و کدام مجاز است؟ در هر مجاز، قرینه را نشان دهید.

آفرین جان آفرین پاک را

آن که جان بخشید و ایمان خاک را

«عطار»

۳۲۷ در بیت زیر، واژه‌هایی را مشخص کرده‌ایم. کدام واژه حقیقت و کدام مجاز است؟ در هر مجاز، قرینه را نشان دهید.

ما را سری است با تو که گر خلق روزگار

دشمن شوند و سر برود هم بر آن سریم

«سعدی»

۳۲۸ در بیت زیر، واژه‌هایی را مشخص کرده‌ایم. کدام واژه حقیقت و کدام مجاز است؟ در هر مجاز، قرینه را نشان دهید.

اگر به زلف دراز تو، دست ما نرسد

گناه بخت پریشان و دست کوتاه ماست

«حافظ»

۳۲۹ در بیت زیر، واژه‌هایی را مشخص کرده‌ایم. کدام واژه حقیقت و کدام مجاز است؟ در هر مجاز، قرینه را نشان دهید.
 برو هر چه می‌بایدت پیش‌گیر
 سر ما نداری، سر خویش گیر

«سعدی»

۳۳۰ استعاره زیر را به تشبیه تبدیل کنید و پایه‌های تشبیه را نام ببرید.
 ما آبروی فقر و قناعت نمی‌بریم
 باپادشه بگوی که روزی مقدر است
 «حافظ»

۳۳۱ استعاره زیر را به تشبیه تبدیل کنید و پایه‌های تشبیه را نام ببرید.
 جاده نفس نفس می‌زد
 «سپهری»

۳۳۲ در جمله‌ی زیر، استعاره‌های مکنیه را بیابید و معین کنید که کدام یک تشخیص است.
 آسمان تعطیل است بادها بی‌کارند ابرها خشک و خسیس حق‌گریه‌ی خود را خوردند.
 «قیصر امین‌پور»

۳۳۳ در شعر زیر، استعاره مکنیه را بیابید و در هر استعاره، مشبّه، مشبّه‌به و وجه‌شبهه را تعیین کنید.
 کس چو حافظ نگشود از رخ اندیشه نقاب
 تا سر زلف سخن را به قلم شانه زدند
 «حافظ»

۳۳۴ استعاره مصرّحه زیر را به تشبیه تبدیل کنید و تمامی پایه‌های تشبیه را نام ببرید.
 حکیم فرزانه‌ی توس، بی‌قراری و سوگواری فرنگیس (فریگیس) را بر مرگ سیاوش چنین می‌سراید:
 همه بندگان موی کردند باز
 فریگیس مُشکین کمند دراز
 برید و میان را به گیسو بست
 به فندق گل و ارغوان را بخت
 به آواز بر جان افرسیاب
 بنفّس‌یرید با نرگس و گل پرآب

۳۳۵ استعاره‌ی مصرّحه زیر را به تشبیه تبدیل کنید و تمامی پایه‌های تشبیه را نام ببرید.
 تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من
 هیچ‌کس می‌نپسندم که به جای تو بود
 «سعدی»

۳۳۶ استعاره مصرّحه را در بیت زیر بیابید.
 سعدی از زبان پیری که او را به شادمانی و عیش دعوت کرده است، می‌فرماید:
 مرا برف باریده بر پرزاغ
 نشاید چو بلبل تماشای باغ
 «سعدی»

۳۳۷ با واژه‌های زیر استعاره‌ی مصرّحه بسازید.
 کاروان‌سرا، ماه

- ۳۳۸ در شعر زیر، استعاره مصرحّه را بیابید و بگویید که چگونه پدید آمده‌اند. مشبّه، مشبّه‌به و وجه شبه را نیز بیابید.
شمس و قمرم آمد، سمع و بصرم آمد
وان سیم بزم آمد، وان کان زرم آمد
«مولوی»
- ۳۳۹ شبی مهتابی را توصیف کنید و در توصیف خود، پنج تشبیه همانند مثال‌های درس بیاورید.
- ۳۴۰ تشبیهاتی بلیغ (اضافی و غیراضافی) بسازید که واژه‌های زیر مشبّه آن‌ها باشد.
دانش، تعلیم، دوستی
- ۳۴۱ در نوشته‌ی زیر، تشبیه را بیابید و تعیین کنید که کدام یک از پایه‌های تشبیه حذف شده است.
ای شده چون سنگ سیاهی صبور // پیش دروغ همه لبخندها // بسته چو تاریکی جاوید گور // خانه به روی همه سوگندها
«اخوان»
- ۳۴۲ در جمله‌ی زیر، تشبیه را بیابید و تعیین کنید که کدام یک از پایه‌های تشبیه حذف شده است.
-یکی را گفتند: عالم بی عمل به چه ماند؟ گفت به زنبور بی عسل.
«سعدی»
- ۳۴۳ در جمله‌ی زیر، تشبیه را بیابید و تعیین کنید که کدام یک از پایه‌های تشبیه حذف شده است.
-وزرا بر مثال اُطبانند.
«سعدی»
- ۳۴۴ در بیت زیر، تشبیه را بیابید و تعیین کنید که کدام یک از پایه‌های تشبیه حذف شده است.
لبت تا در لطافت لاله‌ی سیراب را ماند
دلم در بی‌قراری چشمه‌ی سیماب را ماند
«شهریار»
- ۳۴۵ در جمله‌ی زیر، تشبیه را بیابید و تعیین کنید که کدام یک از پایه‌های تشبیه حذف شده است.
«فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه‌ی ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پرورد.»
«سعدی»
- ۳۴۶ درختی را در کویر به اختصار وصف کنید و در توصیف خود سه تشبیه را به کار ببرید.
- ۳۴۷ با وجه‌شبه‌های زیر تشبیه بسازید و طرفین تشبیه را در آن نشان دهید.
بخشندگی، پاکی، زیبایی
- ۳۴۸ با هر یک از مشبّه‌به‌های زیر یک تشبیه بسازید.
دریا، آینه روشن، گل سرخ
- ۳۴۹ با هر یک از مشبّه‌های زیر یک تشبیه بسازید.
شب، کتاب، عشق، دوست
- ۳۵۰ در بیت زیر پایه‌های تشبیه را معین کنید.
همچو چنگم سر تسلیم و ارادت در پیش
تو به هر ضرب که خواهی بزن و بنوازم
«سعدی»

- ۱ در کوبیدن: درخواست کردن
خاک بر سر کردن: چاره‌جویی کردن در نهایت بیچارگی
- ۲ از خود به در شدن: بیهوش شدن. بی‌قراری
- ۳ دل بستن: علاقه‌مند شدن. وابستگی عاطفی به امری یا کسی پیدا کردن.
- ۴ گهی پشت بر زین، گهی زین به پشت: کنایه است از شرایط متغیر زندگی. ناگزیر بودن شرایط خوب و بد در زندگی.
- ۵ دل از مهر پاک کردن: عشق کسی را فراموش کردن
در خاک خفتن: مردن
- ۶ پای به گل فرو شده: کنایه از گرفتار
گرد در کسی گردیدن: توسل جستن به او. طلب کردن چیز
- ۷ لنگر نهادن: کنایه از توقف کردن. اقامت کردن
- ۸ در بیت درون‌مایه‌ای عارفانه نهفته است. از دید مولانا آنچه بیشتر ارزش دارد و شایسته دوست داشتن است، آفریننده پدیده‌های هستی و معشوق ازلی است. این بیت جمال‌گرایی عارفانه است.

شِ کَرِ سَا زَد	یَا اَنْ کِ	شِ کَرِ بَه تَر	اِی دُو سَت	پایه‌های آوایی
قَ مَرِ سَا زَد	یَا اَنْ کِ	قَ مَرِ بَه تَر	خو بی ی	
--- U	U --	--- U	U --	خوشه‌های هجایی
مفاعیلن	مفعول	مفاعیلن	مفعول	وزن‌واژه

۱۰ شعر گزینه «الف» دارای وزن دولختی است.

جُرْمِ اِیْنِ کِ	تَن هَا ب	دو رُ تَن هَا	پِک عُم ر	پایه‌های آوایی
پُر دِ بُو دَم	مَنْ دِلِ س	پُر دِ مِی خَاسَت	اَو سَرِ س	
فاعلاتن	مفعول	فاعلاتن	مفعول	وزن‌واژه

۱۱ در قلمرو زبانی تتابع اضافات مشهود است: ناظران منظم سخن‌پیرایی، اوایل حال حضرت خاقانی، پیرایه‌بندان سلسله معنی‌آرایی، ...؛ به میزان چشم‌گیری از واژگان عربی در آن استفاده شده است. به دلیل تمایل به اطناب و کاربرد مفاهیم مترادف در نثر مصنوع سبک هندی، واژگان مرکب نیز در آن وجود دارد: جنت‌مکانی، سخن‌پیرایی، پیرایه‌بند، معنی‌آرایی، ...؛ تناسب صفت و موصوف به شیوه زبان عربی در آن دیده می‌شود: ممالک محروسه (صفت مؤنث با جمع مکسر)، طبقه‌علیه (صفت مؤنث با موصوف مؤنث)؛ جملات نیز طولانی‌اند.

در قلمرو ادبی: در متن به تناوب، واج‌آرایی دیده می‌شود: ن - ظ، پ - ی - ر، ر - س - ش؛ در ترکیب ناظران مناظم جناس ناهمسان اشتقاقی وجود دارد؛ پیرایی و پیرایه نیز هم‌ریشه‌اند و این هم‌ریشگی، هم‌آوایی و آهنگ ایجاد کرده است. ترکیب سلسله معنی‌آرایی، تشبیه بلیغ اضافی است؛ زنجیره واژگان پیرایه‌بند، معنی‌آرایی و ناظران با یک‌دیگر رابطه مراعات نظیر تشکیل داده‌اند.

۱۲ تشبیهات به کار رفته در متن عبارتند از: منجیق فلک و سنگ فتنه، که هر دو تشبیه بلیغ اضافی هستند. حصار آبگینه (حصاری از جنس شیشه) مصراع دوم نیز استعاره از پناهگاه نامطمئن و سست است. سنگ و آبگینه در تقابل هم قرار گرفته‌اند و مفهوم متضاد دارند.

۱۳ نثر سبک عراقی در دوره‌هایی از حیات خود، به دلیل گرفتار شدن در دام افراط‌های زبانی، به سستی و دشواری گرایید. کاربرد بیش از اندازه لغاتی ترکی - مغولی در برخی نثرهای این عهد، در کنار وفور واژگان عربی کم‌کاربرد و غریب آن را دشوار و خسته‌کننده می‌کرد. در نثر سبک هندی نیز وجود برخی از این ویژگی‌ها نثر را سست و دیرپاب و کسالت‌بار می‌کند. از دیگر شباهت‌های این دو نثر می‌توان به ترکیب درآمیختن نثر با نظم و توجه به موضوعات تاریخی اشاره کرد. نثر سبک هندی، تقلیدهایی عموماً ناموفق از سبک عراقی هستند. از تفاوت‌های این دو نیز می‌توان به کاهش واژگان عربی در سبک هندی و افزایش واژگان ترکی - مغولی، جمع بستن کلمات با نشانه «ات» عربی، کاربرد وجه وصفی و مطابقه صفت و موصوف اشاره کرد که در نثر سبک عراقی کمتر به چشم می‌خورد.

۱۴ گل، نمادی (نوعی استعاره گسترده) برای هر آفریده زیباست؛ تشبیه خنده به موج (بلیغ اضافی)؛ در ترکیب گریه تلخ گلاب استعاره وجود دارد؛ بیان مقصود با بهره‌گیری از حسن تعلیلی پنهان و ظریف صورت گرفته است (گل باید برای گریه تلخ گلاب‌گیری آماده شود زیرا مستانه، غافل و بی‌خبر از ناپایداری دنیا، در حال خندیدن است ولی پنداشته این خنده جاودان است). خنده و گریه تضاد تصویری و تقابل معنایی زیبایی ایجاد کرده‌اند؛ گل و گلاب نیز جناس ناهمسان اشتقاقی‌اند.

۱۵ ویژگی‌های زبانی: کاربرد واژگانی چون دراز، پژمرده، نبض، عقده، مزار و بیکار نشان‌دهنده گسترش دایره واژگان شعری است؛ ترکیب‌هایی چون «دور نیست» در بیت پایانی «عقده باز نکردم»، «دور افتاده‌ام» و «از چشم افتاده‌ام» نشان‌دهنده ورود زبان عامه به شعر و ساده شدن آن است. «افتاده‌ام» در برخی ابیات در معنی تاریخی خود به کار رفته است: بی‌قرار افتاده‌ام (شده‌ام)

ویژگی‌های ادبی: شعر در غالب غزل است و در آن ردیف دشوار فعلی دیده می‌شود؛ بهره‌گیری‌های صائب از آرایه‌های ادبی در این شعر، تصادفی و اتفاقی نیست. او آگاهانه از تشبیهات گوناگون برای بیان منظور و توصیف روحیات و احوالش بهره می‌برد: چون نگاه آشنا ...، چون گل پژمرده ...، چون گرداب در سرگشتگی ...، بیکار چون دست چنار ...، صائب از تصاویر واقعی، در دسترس و ملموس محیط اطرافش برای تصویرسازی بهره می‌برد (قابل درک ساختن برای عموم مردم)، از جمله گل پژمرده بر روی مزار و دست بیکار چنار؛ در شعر چند استعاره نیز وجود دارد: چشم اعتبار، مژگان ابر نوبهار.

ویژگی‌های فکری: در قلمرو فکری، یک نکته در آن بسیار بارز است. صائب یک مفهوم را با مضمون‌های مختلف و متنوع بیان کرده است. او دچار یأس فلسفی و بحران هویت شده است و این بحران، بیهودگی و بی‌ثمری حیاتش را در قالب تشبیهات و مضمون‌های مختلف بازگو می‌کند. شعر سراسر معنی‌گراست و با استفاده از مضامین گوناگون در محیط و هستی، این بحران و حس سرخوردگی به تصویر می‌کشیده می‌شود.

۱۶ خیاط باد صبا: باد صبا خیاطی است که با وزیدنش برتن گل‌ها، لباسی زیبا از گلبرگ‌های رنگارنگ می‌پوشاند. (باعث شکفتن گل‌ها می‌شود.)

تبدیل به استعاره: باد صبا سحرگاه رختی تازه برای گل‌ها می‌دوزد و به آن‌ها می‌پوشاند.

۱۷ کشته (استعاره از اعمالی که از انسان سر می‌زند.)

نور چشم (استعاره از فرزند)

۱۸ [غم‌ماز بودن] آینه (تشخیص) / آینه (استعاره مصرحه از دل)

۱۹ [کاشتن] مهر (استعاره مکنیه)

گل (استعاره از عمل نیک)

چیدن خوبی (استعاره مکنیه)

۲۰ گل تازه (استعاره مصرحه از معشوق)

سرزنش [خار] جفا (اضافه استعاری - تشخیص)

۲۱ چشم ناله (اضافه استعاری - تشخیص)

روی شکوه (اضافه استعاری - تشخیص)

۲۲ شعر در قالب غزل است؛ از ردیف فعلی در آن استفاده شده که از ویژگی‌های ادبی سبک هندی است؛ در شعر از

تمثیل بهره گرفته شده است (بیت دوم)؛ بیت سوم تلمیح به داستان خسرو و شیرین و عشق فرهاد به شیرین دارد؛ در بیت پایانی مضمون‌سازی نو وجود دارد (مانند شمع همه سر شدن و بر باد رفتن = تقابل شمع و باد با توجه به رابطه آنها در واقعیت و شکل ظاهری شمع که سراپا سر است و هوا یا آرزوی معشوق در آن است، در حال سوختن است و با باد عشق به فنا می‌رود. ← ایهام تناسب، مراعات نظیر و تداعی معانی)؛ از کنایه استفاده کرده است: بر باد رود، از یاد رود.

۲۳ سر: مجاز از خیال، اندیشه، فکر، مرکز تفکرات و آرزوی انسان

پایه‌های آوایی	نَ ظَ را وَر	دُمُ بُر دم	کِر وُ جودی	بِ تَ ما نَد
وزن‌واژه	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن
خوشه‌های آوایی	UU --	UU --	UU --	UU --

۲۴

پایه‌های آوایی	ای بِ اَزَل	بو دُو نا	بو دِ ما
وزن‌واژه	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن
خوشه‌های آوایی	-UU -	-UU -	-U -

۲۵

پایه‌های آوایی	سو زَد مَ را	سا زَد مَ را	در اَت شَن	دا زَد مَ را
وزن‌واژه	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن
خوشه‌های آوایی	-U --	-U --	-U --	-U --

۲۶

پایه‌های آوایی	بِ شَن دَد	ه می با	غ چُن رو	ی دِل بِر
وزن‌واژه	فعلون	فعلون	فعلون	فعلون
خوشه‌های آوایی	--U	--U	--U	--U

۲۷

۲۸ توجه خاص شاهان گورکانی هند به شعر و ادب، خصوصاً زبان و ادبیات فارسی و بی‌توجهی شاهان صفوی به شعر و مضامین عاشقانه به دلیل پایبندی به آداب دینی و شرعیات، باعث شد بسیاری از شعرا به دربارهای هند روی آورند.

۲۹ عالم: مردم عالم

۳۰ سینه: (معنای حقیقی: عضوی از بدن انسان؛ معنای مجازی: وجود عاشق، قلب عاشق و صاحب‌درد، قلب انسان آگاه)

۳۱ سر: (معنای حقیقی: عضوی از بدن انسان؛ معنای مجازی: خیال، تصمیم، اندیشه، فکر)

پایه‌های آوایی	خُ شَا اَز نِی	خُ شَا اَز سَر	سُ رُو دَن
وزن‌واژه	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
خوشه‌های هجایی	---U	---U	--U

۳۲

پایه‌های آوایی	سَ خَر گَه بُل	بُلِی اَوا	ز می کَرَد
وزن‌واژه	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
خوشه‌های هجایی	---U	---U	--U

۳۳

ست دل نیست	کِ سوزی نی	هَ ران دل را	پایه‌های آوایی	۳۴
بُ گل نیست	دِغ زَر آ	دِل آف سُر		
--U	---U	---U	خوشه‌های هجایی	

ت بُش تی بان	کِ دا رَد چُن	رِ اَم مَت را	چِ غَم دی وا	پایه‌های آوایی	۳۵
ح کَش تی بان	کِ با شَد نو	چِ بَچ ران را	چِ با کَز مُو		
---U	---U	---U	---U	خوشه‌های هجایی	

م مَس تَت را	بِ نا زَم چَش	دِ لَم کَر دی	چِ خُش صی دِ	پایه‌های آوایی	۳۶
نِ می گی رَد	اَ زین په تَر	نِ وَح شی را	کِ کَس مُر غا		
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	وزن‌واژه	

خوشه هجایی	وزن‌واژه	نمونه	۳۷
--U	فعلون	کیوتر	
--U-	فاعلاتن	می‌نوشتم	
-U--	مستفعلن	دریادلان	
---U	مفاعیلن	نمی‌دانم	
---U	مفاعیلن	دری بگشا	
--U-	فاعلاتن	بامدادی	
-UU-	مفتعلن	بالدبان	
--U	فعلون	کجایی	

۳۸ ویژگی فکری: در بیت اول نوعی انتقاد، فریادخواهی و شکایت وجود دارد. این شکایت متأثر از شرایط ناهنجار اجتماعی زمان شاعر است. در بیت دوم نیز به مخاطب هشدار می‌دهد مراقب عملکرد خود باشد، زیرا نتیجه هر عملی بیش از همه، گریبان خود شخص را خواهد گرفت.

تشبیهات: آب دیده مظلوم مانند آتش است. (اشک دیده مظلوم: مشبه، آتش: مشبه به ← تشبیه فشرده) / تو چو شمعی هراسان باش. (تو: مشبه، شمع: مشبه به، چو: ادات تشبیه، هراسان، وجه شبه)

۳۹ شعر بیان تمثیلی دارد؛ قالب شعر مثنوی و قافیه‌های آن در هر بیت، جداگانه است؛ در بیت تناسب‌های واژگانی رعایت شده است: هجر و فراق، پخته و سوخته؛ با توجه به این که شعر مثنوی عرفانی است، کمتر با لفظ پرداز و آرایه‌های ادبی همراه شده است.

۴۰ زبان شعر به نسبت دوره‌های قبل در کاربرد حروف اضافه تغییر کرده است: در سفر (به‌جای اندر سفر) در فراق (به‌جای اندر فراق)، در شعر ساخت تاریخی افعال مشهود است: بزد (بای تأکید بر سر فعل)، سوزید (به‌جای سوخت در معنای فعل ناگذر به‌کار رفته است)، کاربرد واژگان عربی در شعر مشهود است: (معتمد، مقام، هجر، فراق، نفاق، مسکین، ...). در شعر اصطلاحات مربوط به عرفان به‌کار رفته است: هجر، فراق، مقام، خام، دوست؛ زبان شعر ترکیبی از ویژگی‌های شعر کهن و نو است.

۴۱ بیشتر تشبیهات به کار رفته در اشعار این سه قرن، از نوع فشرده و در قالب ترکیب اضافی تشبیهی هستند.

۴۲ گویی

۴۳ مشبه (حادثه) + مشبه به (سنگ)

۴۴ تشبیه: زمن چو سینه سهراب / نوع تشبیه: گسترده

تشبیه: جوشن برگ / نوع تشبیه: فشرده

تشبیه: ناوک صنوبر و غان / نوع تشبیه: فشرده

۴۵ تشبیه: دلم مثل صنوبر

نوع تشبیه: گسترده

۴۶ مشبه: ضمیر

مشبه به: آینه

۴۷ ایستادن در برابر چشمان (طرفین تشبیه نفس و دیوار هستند.) / نفس در مصراع اول نیز یک بار به ابری تاریک تشبیه شده است که وجه شبه در آن تاریک بودن است.

۴۸ به آرامی به هر سو پخش گشتن (صدا و بوی گل طرفین تشبیه هستند.)

۴۹ تعداد تشبیه: سه

نوع تشبیه: فشرده

پایه‌ها (ارکان): مشبه: عشق - جان - عشق / مشبه به: بلا - شهید - کربلا

۵۰	مَ را گَه گَه	بِ دَر دی یا	د می کُن
	کِ دَر دَت مَر	ه مِ جان می	ن ما یَد

۵۱	هَر کَ سی را	سی رَتی بِن	ها دَام
	هَر کَ سی را	إِص طِ لا حی	دا دَام

۵۲	یا رَ بَز عِر	فان مَ را پی	ما نِ ای سَر	شا رِ دِه
	چَش مِ بی نا	جانِ آگا	ه دِلِ بی	دا رِ دِه

۵۳ تغییر مراکز ادبی و سیاسی از خراسان به عراق عجم و روی کار آمدن حکومت‌های سلجوقی و غزنوی، تباه شدن بنیان فرهنگ و اخلاق و یاس شاعران و نویسندگان، انتقال قدرت از خراسان به مرکز ایران و گسترش زبان و ادبیات فارسی در عراق عجم.

۵۴ آغوش سحر استعاره‌ی مکنیه یا اضافه‌ی استعاره‌ی مکنیه یا تشخیص - تشنه‌ی دیدار کسی بودن کنایه از انتظار دیدار کسی داشتن - اوج فلک کنایه از نهایت بلندمرتگی - همسایه دیوار به دیوار کنایه از بسیار نزدیک - مراعات نظیر بین کلمات «سحر، مهتاب، نور، خورشید و فلک» - تکرار واژه‌ی دیوار و شماست - واج آرایی صامت «س»، «ر»، کسره اضافی (دو مورد کافی است).

۵۵ نگارش کتاب‌هایی با عنوان فرهنگ لغت را در این دوره رواج داد.

- ۵۶ نثر در دوره سبک هندی از دیدگاه ادبی ارزش والایی ندارد، زیرا به زبان عامیانه نزدیک است و اگر بخواهند متنی ادبی بنویسند، تصنعی و با تکلف خواهد بود. انحطاط ادبی در این زمان از دوره تیموری هم پیش‌تر شده است. کاربرد شعرهای ضعیف در متن کتاب‌های نثر که غالباً سروده‌ی خود مؤلفان است رواج داشت، به علاوه بی‌دقتی در ذکر تاریخ و حوادث تاریخی و رواج مدح و چاپلوسی، نثر این دوره را از رونق انداخت.
- ۵۷ دیباچه‌ی آثاری مثل شرفنامه‌ی بدلیسی و عیار دانش به نثر مصنوع است، اما از کتبی که تماماً به این شیوه نوشته شده‌اند از همه معروف‌تر عباس‌نامه‌ی وحید قزوینی و محبوب القلوب میرزا برخوردار فراهی است.
- ۵۸ در دوره‌ی صفویه از نثر مصنوع در فرمان‌ها و منشآت و دیباچه‌ی کتاب‌ها استفاده می‌شد؛ نثر مصنوع این دوره حلاوت و فخامت نثر فنی قرن ششم و هفتم را ندارد و هر چه هست، تکلف و بی‌ذوقی و غلط‌پردازی است.
- ۵۹ به سه نوع: ساده، مصنوع و بینابین
- ۶۰ الف) شعر سبک هندی شعری معنی‌گراست؛ نه صورت‌گرا و شاعران به معنی، بیش‌تر توجه دارند تا به زبان. ب) شعر در سبک هندی بیش‌تر در تک بیت خلاصه است و طول و عرض معنا از یک بیت پیش‌تر نمی‌رود و نهایت این‌که تحسین و اعجابی را در حد آن بیت برمی‌انگیزد. پ) کار شاعران سبک هندی ترجمه‌ی مطالب فلسفی و عرفانی و غنایی گذشتگان به بیان سبک هندی بود و گاهی آن را با وجود داشتن ابهام، قابل درک‌تر و خلاصه‌تر بیان کرده است.
- ۶۱ در سبک هندی به دلیل کم‌توجهی شاعران کوچک و بازار به آرایه‌های ادبی، بدیع و بیان جز به صورت طبیعی و تصادفی کم‌تر استفاده شده است. تلمیح نیز در مضمون‌سازی نقش فعالی دارد. حسن تعلیل، حس‌آمیزی، تمثیل و اسلوب معادله نیز از دیگر آرایه‌های پرکاربرد این سبک‌اند.
- ۶۲ زیرا زبان حقیقی مردم آن دوره بوده است.
- ۶۳ یکی از دلایل حذف مختصات سبکی زبان قدیم در آثار این دوره، حملات پی‌درپی بیگانگان (مغولان، تیموریان و ازبکان) به ایران، مخصوصاً نواحی مشرق بود که به نابودی کتابخانه‌ها و از بین رفتن آثار کهن منجر شد و فضلا دیگر با کتب قدیم و در نتیجه با زبان قدیم مانوس نبودند. دومین دلیل حذف مختصات سبکی قدیم، تغییر جغرافیایی حوزه‌های شعری در نقاط مختلف ایران و تأثیر پذیرفتن از زبان‌های نواحی گوناگون بود، حتی شاعرانی از قبیل صائب هم که در اشعار قدما تتبع بسیار داشتند، از به کار بردن زبان قدیم پرهیز می‌کردند.
- ۶۴ روآوردن طبقات مختلف مردم - که عمدتاً آموخته‌های ادبی نداشتند - به عالم ادبیات، باعث شد که زبان کوچک و بازار به شعر راه یابد و از این رهگذر روح تازه‌ای در زبان شعر دمیده شد.
- ۶۵ بابافغانی شیرازی
- ۶۶ شاهان صفوی در ترویج و نفوذ زبان ترکی در ایران نقش به‌سزایی داشتند و کم و بیش به زبان فارسی نیز کتاب نوشته یا شعر گفته‌اند و به نوعی علاقه نشان داده‌اند. افزون بر آن، برخی از ایشان مقام شیخی و رهبری طریقت داشتند و از این‌رو لازم می‌دانستند خود را در چنین مقام فرهنگی نگاه دارند، علاوه بر این با رؤسای مذاهب در تماس نزدیک بودند و از طرف دیگر، رقاباتی چون شاهان عثمانی و هندی داشتند که آن‌ها نیز به مسائل فرهنگی توجه نشان می‌دادند. این عوامل باعث شده بود که به‌طور کلی شعر و شاعری و معماری و انواع هنرها مورد توجه قرار گیرد.

۶۷ در قرن دهم از یک سو به دلیل کم‌توجهی و بی‌مهری شاهان صفوی نسبت به شاعران و از سوی دیگر شاعرانوازی و ادب‌گرایی سلاطین هند، شاعران به دربارهای هند روی آوردند.

۶۸ شاعران نیمه دوم قرن دهم تشخیص داده بودند که سبک عراقی از واقعیت دور شده و کاملاً جنبه‌ی ذهنی و تخیلی یافته است و با ادامه‌ی پایبندی به سنن ادبی نابود می‌شود. پس باید به سوی حقیقت‌گویی و واقع‌گویی بازگشت.

۶۹ سبک عراقی در نیمه‌ی دوم قرن دهم به اوج خود رسیده بود.

پایه‌های آوایی	خُ دا ون	دِ پی رو	زِ یو بر	تَ ری
	خُ دا ون	دِ اف زو	نِ یو کم	تَ ری
وزن واژه	فعولن	فعولن	فعولن	فعل
خوشه‌های هجایی	- - U	- - U	- - U	- U

پایه‌های آوایی	آن کس کِ بی	ند روی تَ	مج نون نَ گر	دد کو بِ گو
	سن گُ گُ لو	خی باش دو	او را چ را	خا هم بَ لا
وزن واژه	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن
خوشه‌های هجایی	- U - -	- U - -	- U - -	- U - -

پایه‌های آوایی	آن کِ نق شی	دی گِ رش جا	بی مِ صو ور	می شَ ود
	نق شِ او در	چش مِ ما هر	روز خُش تر	می شَ ود
وزن واژه	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن
خوشه‌های هجایی	- - U -	- - U -	- - U -	- U -

پایه‌های آوایی	بوی کب زُ	بوی حر صُ	بوی آز
	در سُن خن گف	تن بِ یا ید	چُن پِ یاز
وزن واژه	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن
خوشه‌های هجایی	- - U -	- - U -	- U -

پایه‌های آوایی	دوست نَ با	شد بِ حَ قی	قت کِ او
	دوست فَا را	موش گُ ند	در بَ لا
وزن واژه	مفتعلن	مفتعلن	فاعلن
خوشه‌های هجایی	- UU -	- UU -	- U -

پایه‌های آوایی	هم چُ کِ تا	بیست جَ هان	جام عَ آح	کام نَ هان
	جانِ تِ سر	دفتِ رِ آن	فهم کُ نین	مسءِ لِ را
وزن واژه	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن
خوشه‌های هجایی	- UU -	- UU -	- UU -	- UU -

پایه‌های آوایی	ای یو سِ فِ	خُش نامِ ما	خُش می زِ وی	بر با مِ ما
	ای در شِ کس	تِ جامِ ما	ای بر دِ ری	دِ دامِ ما
وزن واژه	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن
خوشه‌های هجایی	- U - -	- U - -	- U - -	- U - -

پایه‌های آوایی	خِ دِ تِ عِش	قِ جانِ گف	تِ نی نیست
	وِ گر گویِ	کِ سی هم در	دِ با یِد
وزن واژه	مفاعیلن	مفاعیلن	فعلولن
خوشه‌های هجایی	- - - U	- - - U	- - U

پایه‌های آوایی	گو زِ مِ قِی	بیش نِ مان	دِزِ ضِ عیف
	چند کُ ند	صو رِ تِ بی	جان بِ قا
وزن واژه	مفتعلن	مفتعلن	فاعِلن
خوشه‌های هجایی	- UU -	- UU -	- U -

پایه‌های آوایی	چِ خوشِ صِی دِ	دِ لمِ کِردِ یِ	بِ نازِ مِ چِشِ مِ	مِ مسِ تِ را
	کِ کسِ آهو	یِ وِحِ شِیِ را	اِزینِ پِهِ تر	نِ میِ گِیِ رد
وزن واژه	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
خوشه‌های هجایی	- - - U	- - - U	- - - U	- - - U

پایه‌های آوایی	سرو را ما	ند بِ بالا	ماه را ما	ند به رخ
	ماه را گف	تِ سِ رو دُ	سِ وِ گر جان	داش تِ
وزن واژه	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعِلن

پایه‌های آوایی	رو زِ یِ کِ در	جامِ شِ فق	مُلِ کِردِ خُر	شید
	بر خشکِ چو	بِ نی زِ ها	گلِ کِردِ خُر	شید
وزن واژه	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	فع

۸۲ مدعیان عرفان هم که به اقتضای زمانه با مغولان کنار آمده بودند، اندک اندک اصالت خود را از دست دادند و به درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات و پیچیده جلوه دادن مفاهیم آن پرداختند، ناگزیر در این دوره، کتاب عرفانی معتبری نوشته نشد.

۸۳ بعد از سقوط بغداد به دست هلاکو، زبان عربی در تمام ممالک اسلامی و حتی در میان خود اعراب دچار انحطاط شد. در زبان فارسی نیز از سیطره و نفوذ زبان عربی کاسته شد و هر چند فراگیری زبان عربی به سبک قدیم مرسوم بود، ادبای بزرگ، دیگر آثار خود را به عربی نمی‌نوشتند.

۸۴ برتری عشق بر عقل که یکی از ویژگی‌های فکری سبک عراقی است.

۸۵ برخی اندیشه‌ها، از جمله بی‌اعتباری دنیا، اعتقاد به قضا و قدر و این‌که «هرچه از دوست می‌رسد، نیکوست» رواج می‌یابد.

۸۶ نادرست - در دوره‌ی سبک عراقی قصیده از رونق افتاد.

۸۷ عبارت الف - در عبارت دوم به یکی از ویژگی‌های ادبی سبک عراقی اشاره شده است.

با زای بر	چشم مَمِ نِ شین	ای دل سِ تا	نِ نا زَ نین
کا شو بَ فر	یا دَز زَ مین	بر آ سِ ما	نم می زَ ود

او می زَ ود	دا من کِ شان	مَن زَه رِ تن	ها یی چِ شان
دی گرم پَر	سَز من نِ شان	کَز دل نِ شا	نم می زَ ود

گف تم به نی	زَن گَ فُ سون	پن هان کُ نم	ری شِ دَ رون
پن هان نِ می	ما ند کِ خون	بر آس تا	نم می زَ ود

ای سا ر بان	آ هس تِ ران	کآ را م جا	نم می زَ ود
وان دل کِ با	خُذ داش تم	با دل سِ تا	نم می زَ ود

دل می ر ود	ز دس تم	صاحب دلان	خ دا را
در دا کِ را	ز پن هان	خاهد ش دا	ش کا را

۹۳ جلال‌الدین دوانی - موضوعش اصول اخلاقی است.

۹۴ «تذکره‌ی دولت‌شاه» را به تشویق امیرعلی شیر نوایی نوشته است. این کتاب شرح احوال بیش از صد تن از شاعران ایرانی از آغاز تا زمان مؤلف است.

۹۵ عبید زاکانی - او در منظومه موش و گربه ناهنجاری‌های اجتماعی را به خصوص در دو طبقه‌ی حاکمان و قاضیان به شیوه‌ی تمثیل بیان کرده است.

۹۶ سلمان ساوجی - به شیوه‌ی داستان‌های نظامی سروده شده است.

- ۹۷ اثر معروفش، «المعجم فی معاییر اشعار العجم»، از نخستین و مهم‌ترین آثار در علم عروض، قافیه، بدیع و نقد شعر است که نثری ساده و عالمانه دارد.
- ۹۸ خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - به نثری عالمانه و پخته نوشته شده این کتاب در شرح ظهور چنگیز، احوال و فتوحات او، تاریخ خوارزمشاهیان، فتح قلعه‌های اسماعیلیه و حکومت جانشینان حسن صباح نوشته شده است. نثر این کتاب، مصنوع و دشوار است.
- ۹۹ فخرالدین عراقی - او در هر فصل این مثنوی به یکی از مباحث عرفانی پرداخته و سخن را با تمثیل و حکایت به پایان رسانده است.
- ۱۰۰ شعر این عصر، نرم و دلنشین و برخوردار از معانی عمیق انسانی و آسمانی شد و اکثر شاعران از حاکمان روی برتافتند. در نتیجه قصیده که پیش از این در خدمت ستایش فرمانروایان بود، کم‌رنگ شد و غزل که زبان دل و عشق بود، گسترش یافت.
- ۱۰۱ با حمله ویرانگر مغولان و بعد از آن، هجوم وحشیانه‌ی تیمور و حکومت ظالمانه‌ی این دو، نه تنها بناها و آبادانی‌ها، بلکه بنیان فرهنگ و اخلاق نیز تباہ و ویران گردید و دوستداران فرهنگ و اخلاق که سرخورده و مأیوس شده بودند، اغلب منزوی شدند و به تصوّف پناه بردند تا به آرامش برسند و برای تسکین خود به ادبیاتی روی آوردند که بر عواطف انسانی، ترویج روحیه‌ی تسامح و تساهل، خدمت به خلق، آزادگی و اعتقاد به بی‌ثباتی دنیا تکیه داشت.
- ۱۰۲ سبک عراقی
- ۱۰۳ کودک بودن یا هر مفهوم مشابه دیگر (۰/۵) صفحه‌ی ۸۴
- ۱۰۴ ایران (۰/۲۵) محلیه یا کلیه (۰/۲۵) برآشفت (۰/۲۵) صفحه ۸۲
- ۱۰۵ الف) استعاره‌ی مصرّحه (۰/۲۵) ب) استعاره‌ی مکتبه (۰/۲۵) صفحه‌ی ۶۶
- ۱۰۶ الف) سرو روان (۰/۲۵) ب) مصرّحه (۰/۲۵) ج) مشبه‌به (۰/۲۵) صفحه‌ی ۶۶
- ۱۰۷ الف) تشبیه بلیغ اضافی (۰/۲۵) ب) تشبیه بلیغ غیراضافی (اسنادی) (۰/۲۵) صفحه‌ی ۶۰
- ۱۰۸ الف) تحمّل کردن (۰/۲۵) ب) خاک (۰/۲۵) صفحه‌ی ۵۵
- ۱۰۹ اختیار در دست دیگران است / اختیار به دست دیگران دادن. (۰/۵) - ص ۸۸
- ۱۱۰ دست (۰/۲۵) - ص ۷۹

چ	خا	هی	کی	نا	مت	ب	ود	جا	و	دا
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-
م	کن	نا	م	نی	کی	ب	زُر	گا	ن	ها
U	-	-	U	-	U	U	-	-	U	-

نام ارکان: فعولن فعولن فعولن فعل (۰/۵)

تقطع هجایی (۰/۵) ص ۳۹

۱۱۲ الف) دل (۰/۲۵) ب) لطف (۰/۲۵) ص ۹۸

۱۱۳ الف) (۰/۲۵)

۱۱۴ الف) (۰/۲۵)

۱۱۵ الف) استعاره‌ی مکنیه / تشخیص (۰/۲۵) ب) فقر و قناعت مانند انسان است / استعاره از انسان (۰/۲۵)
ج) مشبه به همراه یکی از لوازم مشبه به ذکر شده است. (۰/۲۵) ولی همه‌ی ارکان تشبیه مورد نظر است. (۰/۲۵)

۱۱۶ غم در هجوم تند و ناگهانی خویش (۰/۲۵) چون سیلاب است. (۰/۲۵)

۱۱۷ تیرآه (۰/۲۵) اضافی (اضافه‌ی تشبیهی) (۰/۲۵)

۱۱۸ الف) (۰/۲۵) ، بعد از پاره اول هر مصراع مکتبی دیده می‌شود - از ارکان متناوب تشکیل می‌شود- هجای پایانی نیم مصراع‌های اول همیشه بلند است - هجای هر مصراع زوج است و معمولاً هر نیم مصراع هفت یا پنج هجا دارد. (ذکر یک مورد کافی است.) (۰/۵)

۱۱۹ ترک دنیا (ترک تعلقات/ مادیات) (۰/۲۵)

۱۲۰ استعاره مکنیه (۰/۲۵) ، زیرا مشبه ذکر شده ولی همه‌ی ارکان تشبیه مورد نظر است (۰/۲۵)

۱۲۱ بت: معشوق (۰/۲۵) گل: صورت (۰/۲۵)

۱۲۲ کیمیای عشق (۰/۲۵) اضافی (اضافه‌ی تشبیهی) (۰/۲۵)

۱۲۳ الف) دانا (۰/۲۵) ب) وجه شبه (۰/۲۵)

۱۲۴ گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. (۰/۲۵)

۱- مکت بالقوه در میان مصراع
۲- بلندبودن هجای پایان نیم مصراع
۳- داشتن ارکان متناوب
۴- زوج بودن تعداد هجاهای یک مصراع (۰/۵)

۱۲۵ بیت ۲ (۰/۲۵) مجاز: نرگس (نرگس جادو) (۰/۲۵)

مفهوم: چشم (چشم فریبنده) (۰/۲۵) قرینه: بقیه‌ی مصراع (۰/۲۵)

۱۲۶ مشبه‌به (کمند) (۰/۲۵) ، زیرا وجه شبه از آن استنباط می‌شود. (۰/۲۵)

۱۲۷ مشبه (۰/۲۵)

- ۱۲۸ وجه شبهه (۰/۲۵)
- ۱۲۹ روی زرد (۰/۲۵) - مفهوم: شرمندگی (سرافکنندگی، خجل شدن) (۰/۲۵)
- ۱۳۰ کل وجود (یا خود شاعر) (۰/۲۵)
- ۱۳۱ ماه (ماه مجلس) (۰/۲۵)، علاقه: شباهت (۰/۲۵)
- ۱۳۲ استعاره‌ی مکنیه (اضافه‌ی استعاره‌ی) (۰/۲۵)، جزئی از مشبّه به (ساختمان) (۰/۲۵) به مشبّه (دل) اضافه شده است (۰/۲۵) (مشبّه، همراه یکی از اجزای مشبّه‌به آمده است و به آن اضافه شده است (۰/۵))
- ۱۳۳ در این بازار اگر سودی است با درویش خرسند است / خدایا منعمم گردان به درویشی و خرسندی (۰/۵)
- ۱۳۴ گویی (۰/۲۵)
- ۱۳۵ درخشش و روشنایی (۰/۲۵) در دل تاریکی (۰/۲۵)
- ۱۳۶ گزینه‌ی الف پاسخ صحیح است. در هر مصراع مکنی در نیمه مصراع دیده می‌شود، از ارکان متناوب درست شده است، هجای پایانی هر نیم مصراع برابر با هجای بلند است، تعداد هجاهای هر مصراع زوج است.
- ۱۳۷ گزینه‌ی ب. در هر مصراع مکنی در نیمه‌ی مصراع دیده می‌شود، از ارکان متناوب درست شده است، هجای پایانی هر نیم مصراع برابر با هجای بلند است، تعداد هجاهای هر مصراع زوج است. (مستفعلن فعولن // مستفعلن فعولن)
- ۱۳۸ زرد رو شدن (زرد رویی). مفهوم: شرمندگی (یا بی‌نصیبی)
- ۱۳۹ دامگه - کاروان‌سرای مفهوم: دنیا (یا جهان مادی)
- ۱۴۰ مشبه: «م» (یا من) مشبه‌به: بید
- ۱۴۱ مفهوم مجاز: «نعمت‌های جهان» (یا هر مفهوم و درست و مشابه) (۰/۲۵) قرینه‌ی مجاز: «خوردم» (خوردن) (۰/۲۵)
- ۱۴۲ «دیده‌ی عقل» (۰/۲۵) «گوش طرب» (۰/۲۵)
- ۱۴۳ «انسان» (۰/۲۵)
- ۱۴۴ «تشخیص» (انسان‌انگاری، شخصیت‌بخشی، جان‌بخشی) (۰/۲۵) (استعاره‌ی مکنیه از نوع تشخیص)
- ۱۴۵ چرخ (چرخ جهان‌گرد) (۰/۲۵) / استعاره‌ی مصرّحه (آشکار) (۰/۲۵)
- ۱۴۶ الف) «تشبیه بلیغ اضافی» (اضافه‌ی تشبیه‌ی) (۰/۲۵) (سیلاب غم)
- ب) «ویرانگری و کثرت» (ذکر یک مورد کافی است، ضمن آن که به هر مفهوم درست و مشابه دیگر هم، نمره تعلق می‌گیرد.) (۰/۲۵)
- ۱۴۷ در آفاق: غیر تشخیص (۰/۲۵) پای دل: تشخیص (۰/۲۵)
- ۱۴۸ «دیده‌ی عقل» (۰/۲۵) (گوش طرب)
- ۱۴۹ «دهان» (۰/۲۵)
- ۱۵۰ «آه تیر است.» (۰/۵)

- ۱۵۱ «چو تنها ماند ماه سرو و بالا / فشاند از نرگسان لؤلوی لالا» (یا هر مثال درست و مناسب دیگر) (۰/۵)
- ۱۵۲ «عشق» (۰/۲۵) و «آتش» (۰/۲۵)
- ۱۵۳ شبی یاد دارم که چشمم نخفت / شنیدم که پروانه با شمع گفت (یا هر مثال درست و مناسب دیگر) (۰/۵)
- ۱۵۴ ادات تشبیه (۰/۲۵)
- ۱۵۵ فعلن (۰/۲۵)
- ۱۵۶ گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. ۱- بعد از پاره‌ی اول هر مصراع، وقفه یا مکثی بالقوه یا بالفعل است. ۲- از ارکان متناوب درست می‌شوند نه از تکرار یک رکن ۳- هجای پایانی نیم‌مصراع‌های اول همیشه بلند است. ۴- هجاهای هر مصراع زوج است. (معمولاً هر نیم‌مصراع هفت یا پنج هجا دارد.) (ذکر دو مورد کافی است. هر مورد (۰/۵) نمره)
- ۱۵۷ فع لن (فاعل) (۰/۲۵)
- ۱۵۸ فعل (۰/۲۵)
- ۱۵۹ بیت (الف)، ۱- بعد از پاره‌ی اول هر مصراع، وقفه یا مکثی بالقوه یا بالفعل است. ۲- از ارکان متناوب درست می‌شود نه از تکرار یک رکن. ۳- هجای پایانی نیم‌مصراع‌های اول همیشه بلند است. ۴- هجاهای هر مصراع زوج است. (معمولاً هر نیم‌مصراع هفت یا پنج هجا دارد.)
- ۱۶۰ اضافه استعاری: کنگره‌ی عرش (۰/۲۵) نوع استعاره مکثیه (کنایی) (۰/۲۵)
- ۱۶۱ اضافه استعاری: کنگره‌ی عرش (۰/۲۵) نوع استعاره مکثیه (کنایی) (۰/۲۵)
- ۱۶۲ کاخ (قصر) (۰/۲۵)
- ۱۶۳ کاخ (قصر) (۰/۲۵)
- ۱۶۴ الف) کنایه: «دست از دامنش بگسل» (۰/۲۵) مفهوم کنایه: رها کردن (۰/۵)
- ب) کنایه: «دستم زدامن بدار» (۰/۲۵)
- ۱۶۵ محبوب شاعر (معشوق شاعر) (۰/۲۵)
- ۱۶۶ گل (۰/۲۵)، بهار (۰/۲۵)
- ۱۶۷ ماند (۰/۲۵)
- ۱۶۸ ماند (۰/۲۵)
- ۱۶۹ لب‌ت لاله‌ی سیراب است. (۰/۵)
- ۱۷۰ لب‌ت لاله‌ی سیراب است. (۰/۵)
- ۱۷۱ الف) (۰/۲۵) ۱- بعد از پاره‌ی اول هر مصراع، وقفه یا مکثی بالقوه یا بالفعل است. ۲- از ارکان متناوب درست می‌شود نه از تکرار یک رکن ۳- هجای پایانی نیم‌مصراع‌های اول همیشه بلند است. ۴- هجاهای هر مصراع زوج است. (معمولاً هر نیم‌مصراع هفت یا پنج هجا دارد.) (ذکر یک مورد کافی است. (۰/۵))
- ۱۷۲ فاش شدن سخن (جاری شدن سخن و صحبت یا هر مفهوم مشابه و درست دیگر) (۰/۲۵)
- ۱۷۳ قرینه: برآشفت (۰/۲۵)، نوع علاقه: کلیه (یا محلیه) (۰/۲۵)

- ۱۷۴ معنای مجازی : بار (۰/۲۵) ، نوع علاقه : شباهت (۰/۲۵)
- ۱۷۵ گزینه‌ی ۲ (۰/۲۵) ، کنگره‌ی عرش (۰/۲۵) ، اضافه‌ی استعاری (۰/۲۵)
- ۱۷۶ گل (۰/۲۵)
- ۱۷۷ زیبایی و طراوت (۰/۲۵)
- ۱۷۸ ادات تشبیه (۰/۲۵)
- ۱۷۹ آتش دوری (۰/۲۵) ، اضافی یا (اضافه‌ی تشبیهی) (۰/۲۵)
- ۱۸۰ کنایه: «خار کاری، سمن نڈزوی» (یا مصراع دوم) (۰/۲۵)
- مفهوم کنایه: «کار بد پایانی خوب نخواهد داشت.» (یا هر مفهوم درست و مشابه دیگر) (۰/۲۵)
- ۱۸۱ کنایه: «روی زرد» (۰/۲۵) مفهوم کنایه: «شرمند شدن، خجل شدن» (یا هر مفهوم درست و مشابه دیگر) (۰/۲۵)
- ۱۸۲ مردم (افراد، انسان‌ها (حاضران) (۰/۲۵)
- ۱۸۳ خورشید (۰/۲۵)
- ۱۸۴ خورشید (۰/۲۵)
- ۱۸۵ استعاره‌ی مصرّحه (آشکار) (۰/۲۵)
- ۱۸۶ استعاره‌ی مصرّحه (آشکار) (۰/۲۵)
- ۱۸۷ نرگس (یا چرخ) (۰/۲۵)
- ۱۸۸ نرگس (یا چرخ) (۰/۲۵)
- ۱۸۹ ادات تشبیه (۰/۲۵) وجه شبه (۰/۲۵)
- ۱۹۰ مفعّلن (۰/۲۵)
- ۱۹۱ فعّلاتن (۰/۲۵)
- ۱۹۲ بیت «ب» (۰/۵) چون ویژگی راستی (یا عَلم برزدن / یا غم ندیدن) به سرو نسبت داده شده است. (یا شاعر به سرو شخصیت بخشیده است / یا هر مفهومی مشابه آن) (۰/۵)
- ۱۹۳ واژه‌ی «بازار» مشبّه به باقی مانده از یک تشبیه است. (یا شاعر دنیا را به بازار تشبیه کرده است، مشبّه به را نگه داشته و بقیه‌ی پایه‌های تشبیه را حذف کرده است. / یا بیان مشبّه به و اراده‌تمام ارکان تشبیه / یا هر توضیح درست دیگر) (۰/۵)
- ۱۹۴ الف) چون (یا ادات تشبیه) (۰/۲۵)
ب) بخاطر افتاده بودن (یا بی‌مقدار بودن / یا تواضع / یا هر مفهومی مشابه دیگر) (۰/۵)
- ۱۹۵ الف) مشبّه: جنگ (۰/۲۵)
ب) بلیغ اسنادی (یا بلیغ) (۰/۲۵)
مشبّه به: آتش (۰/۲۵)
- ۱۹۶ سر (۰/۲۵)
- ۱۹۷ سر (۰/۲۵)

- ۱۹۸ «مضاف بودن سر» با «بیان» قرینه است. (۰/۲۵)
- ۱۹۹ «مضاف بودن سر» با «بیان» قرینه است. (۰/۲۵)
- ۲۰۰ دیدم «زبانم» هیچ تأثیری ندارد. (۰/۵)
- ۲۰۱ وجه شبهه (۰/۲۵)
- ۲۰۲ درخت فروردین ← مشبه به (۰/۲۵) جانم ← مشبه (۰/۲۵)
- ۲۰۳ کنایه: دستم ز دامن بدار (دست از دامن کشیدن) (۰/۲۵)
مفهوم کنایی: مرا رها کن (رها کردن) (۰/۲۵)
- ۲۰۴ ادات تشبیه (۰/۲۵)
- ۲۰۵ تشبیه بلیغ اسنادی (۰/۲۵)
- ۲۰۶ تشبیه بلیغ اسنادی (۰/۲۵)
- ۲۰۷ بی وفا (۰/۲۵)
- ۲۰۸ بی وفا (۰/۲۵)
- ۲۰۹ آب ← مشبه (۰/۲۵) ماهی ← مشبه به (۰/۲۵)
- ۲۱۰ آب ← مشبه (۰/۲۵) ماهی ← مشبه به (۰/۲۵)
- ۲۱۱ کنایه: گل بی خار (۰/۲۵)
مفهوم کنایی: آسایش بی رنج (بهار بی خزان، نوش بی نیش) (۰/۲۵)
- ۲۱۲ کنایه: پیش آموزگار نشانندن (۰/۲۵)
مفهوم کنایی: رسوا کردن (آزمودن کسی برای برملاشدن نادانی و بی تجربه بودن او) (۰/۲۵)
- ۲۱۳ واژه‌ی «سر» مجاز از اندیشه (فکر، قصد یا تصمیم) است. (۰/۲۵)
- ۲۱۴ واژه‌ی «سر» مجاز از اندیشه (فکر، قصد یا تصمیم) است. (۰/۲۵)
- ۲۱۵ «مضاف بودن سر» قرینه است. (۰/۲۵)
- ۲۱۶ «مضاف بودن سر» قرینه است. (۰/۲۵)
- ۲۱۷ بیت «الف» (۰/۲۵) زبان خامه تشخیص دارد (۰/۲۵)، زیرا «مشبهه» این استعاره انسان است. (۰/۲۵)
- ۲۱۸ تشبیه بلیغ اسنادی (۰/۲۵)
- ۲۱۹ تشبیه بلیغ اسنادی (۰/۲۵)
- ۲۲۰ مشبه به (۰/۲۵)
- ۲۲۱ مشبه به (۰/۲۵)
- ۲۲۲ رخ گل (۰/۲۵)

- ۲۲۳ رخ گل (۰/۲۵)
- ۲۲۴ وجه شبه (۰/۲۵)
- ۲۲۵ کنایه: سر فرو نیامدن (یا سرم به دنیوی و عقبی فرو نمی آید) (۰/۲۵)
مفهوم کنایی: تسلیم نشدن (خاضع نشدن) (۰/۲۵)
- ۲۲۶ کنایه: پای لغزیدن (۰/۲۵)
مفهوم کنایی: خطا و اشتباه کردن (منحرف شدن، دچار مشکل شدن) (۰/۲۵)
- ۲۲۷ واژهی «دم»، مجاز از «سخن» است. (۰/۲۵)
- ۲۲۸ واژهی «دم»، مجاز از «سخن» است. (۰/۲۵)
- ۲۲۹ شنو (۰/۲۵)
- ۲۳۰ شنو (۰/۲۵)
- ۲۳۱ «سرم درد می کند.» (۰/۵)
- ۲۳۲ لؤلؤ، استعاره از اشک است. (۰/۵)
- ۲۳۳ لؤلؤ، استعاره از اشک است. (۰/۵)
- ۲۳۴ ماه (۰/۵)
- ۲۳۵ ماه (۰/۵)
- ۲۳۶ تشبیه بلیغ اضافی (۰/۲۵)
- ۲۳۷ «سر» در مصراع اول «حقیقت» است. (۰/۲۵)
«سر» در دومین مصراع «مجاز» (۰/۲۵) و به معنی اندیشه (قصد، تصمیم و یا فکر) است. (۰/۲۵)
- ۲۳۸ واژهی «گل» (یا واژهی «تازه بهار») در مصراع اول تشخیص دارد. (۰/۲۵)
دلیل: شاعر «گل» (یا «تازه بهار») را همانند انسان تصوّر کرده (۰/۲۵) و آن را مورد خطاب قرار داده است. (۰/۲۵)
- ۲۳۹ واژهی «گل» (یا واژهی «تازه بهار») در مصراع اول تشخیص دارد. (۰/۲۵)
دلیل: شاعر «گل» (یا «تازه بهار») را همانند انسان تصوّر کرده (۰/۲۵) و آن را مورد خطاب قرار داده است. (۰/۲۵)
- ۲۴۰ گل (۰/۲۵) بهار (۰/۲۵) هر دو استعاره‌ی مصرّحه هستند. (۰/۲۵)
- ۲۴۱ گل (۰/۲۵) بهار (۰/۲۵) هر دو استعاره‌ی مصرّحه هستند. (۰/۲۵)
- ۲۴۲ تشبیه بلیغ اسنادی (۰/۲۵)
- ۲۴۳ نوع تشبیه بلیغ: اسنادی (۰/۲۵) مشبّه: دانش (۰/۲۵)
- ۲۴۴ گلا: تشخیص (۰/۲۵) گل: استعاره‌ی مصرّحه (۰/۲۵)
- ۲۴۵ پیشگاه حقیقت (۰/۲۵) استعاره‌ی مکنیه (۰/۲۵)
- ۲۴۶ فندق استعاره از ناخن است. (۰/۲۵) نرگس استعاره از چشم است (۰/۲۵) گل استعاره از صورت است (۰/۲۵)

- ۲۴۷) فندق استعاره از ناخن است. (۰/۲۵) نرگس استعاره از چشم است (۰/۲۵) گل استعاره از صورت است (۰/۲۵)
- ۲۴۸) استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)
- ۲۴۹) استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)
- ۲۵۰) استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)
- ۲۵۱) استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)
- ۲۵۲) کیمیای عشق (۰/۲۵)
- ۲۵۳) کیمیای عشق (۰/۲۵)
- ۲۵۴) تشبیه بلیغ (۰/۲۵)
- ۲۵۵) تشبیه بلیغ (۰/۲۵)
- ۲۵۶) عشق (۰/۲۵)
- ۲۵۷) عشق (۰/۲۵)
- ۲۵۸) دل (۰/۲۵)
- ۲۵۹) دل (۰/۲۵)
- ۲۶۰) وجه شبه (۰/۲۵)
- ۲۶۱) وجه شبه (۰/۲۵)
- ۲۶۲) مشبه به (۰/۲۵)
- ۲۶۳) مشبه به (۰/۲۵)
- ۲۶۴) نرگس (۰/۲۵)
- ۲۶۵) نرگس (۰/۲۵)
- ۲۶۶) چشم (۰/۲۵)
- ۲۶۷) چشم (۰/۲۵)
- ۲۶۸) استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)
- ۲۶۹) استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)
- ۲۷۰) زیبایی (۰/۲۵)
- ۲۷۱) اضافی (۰/۲۵)

۲۷۲) الف) کنایه: ریش در دست دیگری دارد. مفهوم آن: اختیارش دست دیگران است. یا هرکه دل پیش دلبری دارد: عاشق بودن
 ب) کنایه: گندم از گندم بروید جو ز جو. مفهوم آن: هر کاری کنیم عاقبت همان را می‌بینیم یا آغاز هرکاری با پایان آن متناسب است.

- ۲۷۳ گلا: استعاره‌ی مصرّحه تازه‌بهار: استعاره‌ی مکنیه یا تشخیص
گل: استعاره‌ی مصرّحه بهار: استعاره‌ی مصرّحه
- ۲۷۴ الف) میان خطر جای بودن ندید ب) فرار کردن، دوری کردن
- ۲۷۵ ۲ استعاره: دیده‌ی عقل و گوش طرب - استعاره‌ی مکنیه یا تشخیص
- ۲۷۶ عارض: مشبه بهار: مشبه به تشبیه بلیغ
- ۲۷۷ زلف: مشبه به روز: مشبه روزگار: مشبه کوتاه: وجه شبه
- ۲۷۸ بیت «الف»
- ۲۷۹ الف) مجاز: عالم ب) قرینه: دل بسوزی
- ۲۸۰ الف) استعاره: بازار ب) استعاره از: دنیا ب) نوع: مصرّحه
- ۲۸۱ الف) ادات تشبیه و وجه شبه حذف شده - نوع تشبیه: تشبیه بلیغ اسنادی.
- ۲۸۲ گنج دانش (یا گوهر دانش - یا هر پاسخ دیگر)
- ۲۸۳ شمع: مشبه به کاسته و نیمتاب: وجه شبه
- ۲۸۴ الف) باد همچون دونده‌ای نفس نفس می‌زد و دور می‌شود.
ب) گل به مانند انسان می‌خندد.
- ۲۸۵ سرو روان - مصرّحه
- ۲۸۶ شراب الم - اضافی - الم
- ۲۸۷ الف) تنهایی ب) تشخیص
- ۲۸۸ الف) سه استعاره ب) استعاره‌ی مصرّحه ج) بت استعاره از یار، سنبل استعاره از موی یار
- ۲۸۹ می (شراب) و قرینه‌ی آن: آشامیدن
- ۲۹۰ الف) مجازی ب) حقیقی
- ۲۹۱ الف) مکنیه ب) مصرّحه
- ۲۹۲ ای باد شبگیری، زیرا باد شبگیری با حرف «ای» مورد خطاب قرار گرفته است.
- ۲۹۳ مشبه: معلم، ادات تشبیه: چو، مشبه به: کانونی از آتش، وجه شبه: سوزش و سازش
- ۲۹۴ الف) رخ اندیشه = استعاره مکنیه / زلف سخن = استعاره‌ی مکنیه
ب) استعاره مصرّحه (برف، پرزاغ)
- ۲۹۵ بازار / دنیا چون بازار است که سودش با درویش خرسند است.
- ۲۹۶ استعاره مکنیه‌ای که مشبه به آن انسان باشد، تشخیص نام دارد.
- ۲۹۷ لعل لب / لب = مشبه، لعل = مشبه به
- ۲۹۸ باران عشق

۲۹۹ مجاز: شراب قرینه: آشامیدم

۳۰۰ شب: استعاره‌ی مکنیه (تشخیص)

۳۰۱ اشک، سیل است.

۳۰۲ الف) مصراع دوم «گر خار کاری سمن ندروی» کنایه است. ب) هرگز کار بد پایان خوبی ندارد.

۳۰۳ پیمانانه: مجاز خاک: حقیقت

۳۰۴ الف) مصراع دوم ب) روزگار همیشه به یک حالت نمی‌ماند گاهی سختی دارد و گاهی هم خوشی.

۳۰۵ الف) نرگس ب) چشم ج) استعاره‌ی مصرّحه

۳۰۶ دست از دامن برداشتن - کنایه از رها کردن می‌باشد.

۳۰۷ عشق، استعاره‌ی مکنیه، تشخیص است.

۳۰۸ الف) زرد رویی

۳۰۹ الف) مصراع دوم: شرایط به یک حال باقی نمی‌ماند (فراز و نشیب زندگی) ب) سر فرونیابوردن: تسلیم نشدن

۳۱۰ الف) شعر ب) انسان پ) سخن

۳۱۱ تشنگی، استعاره‌ی مصرّحه - آب زندگانی، استعاره‌ی مصرّحه

۳۱۲ الف) اضافی ب) دایه پ) مشبّه

۳۱۳ عشق، دریا است.

۳۱۴ وجه شبه در مصراع اول: لب به هم نیامدن یا لب‌ت با هم نمی‌آید - ادات تشبیه در مصراع دوم: چو

۳۱۵ لغزیدن پا، کنایه از خطر کردن است.

۳۱۶ ریش در دست دیگری دارد، کنایه از این است که اختیار خود را به دیگری داده است، کاملاً مطیع دیگری است.

۳۱۷ دستش را نمی‌گیرم، کنایه از این است که مانع او نمی‌شوم.

۳۱۸ کسی را پیش آموزگار نشانادن، کنایه از آزمودن کسی است برای برملا شدن نادانی و بی‌تجربگی او.

۳۱۹ دستم ز دامن بدار، کنایه از این است که مرا ترک نکن، مرا به حال خود مگذار، به من کمک کن.

۳۲۰ دهان به دهان گشتن، کنایه از رواج و شیوع پیدا کردن است. (شایع شدن)

۳۲۱ تمام جمله کنایه از این است که روی کاهش قیمت بحث نکنید و چانه‌نزنید. در این کنایه به جای کار، علت کار بیان شده است.

۳۲۲ ریش سفید بودن، کنایه از پیری و تجربه داشتن است.

۳۲۳ گل برگ استعاره برای چهره‌ی زیبا/ سنبل مشکین: استعاره برای گیسوان سیاه و معطر
 نرگس جادو: استعاره برای چشم فتنه انگیز
 دلم: استعاره مکنیه و از نوع تشخیص
 سر: مجاز (قصد)
 ماه مجلس: استعاره‌ی مصرحه (یار)
 ستاره‌ای: استعاره‌ی مصرحه (یار)
 ماه مجلس: استعاره‌ی مصرحه
 مجلس: مجاز

۳۲۴ هر دو حقیقت

۳۲۵ پیمانانه (مجاز) - قرینه (آشامیدن) زیرا آن‌چه آشامیده می‌شود و مست می‌کند، خود پیمانانه نیست. خاک حقیقی است.

۳۲۶ مجاز - قرینه، بخشیدن جان و ایمان است.

۳۲۷ سری: مجاز سر: حقیقت سریم: مجاز

۳۲۸ هر دو مجاز است - قرینه، این است که معمولاً انگشتان که بخشی از دست است با زلف تماس پیدا می‌کند نه همه‌ی دست.

۳۲۹ هر دو مجاز - قرینه و نشانه‌ی معنی مجازی (بر) این است که کسی نمی‌تواند سر دیگری را داشته باشد و از معنی مصراع اول نیز دریافت می‌شود که سر خود را با دست گرفتن منظور نیست.

۳۳۰ فقر و قناعت: استعاره‌ی مکنیه، تشخیص

فقر و قناعت هم مانند انسان با آبرو، دارای منزلت و احترام است.

مشبهه ادات تشبیه مشبه‌به وجه شبه

۳۳۱ جاده از شدت حرارت آفتاب، مثل دونه‌ای خسته و تشنه، نفس نفس می‌زند.

مشبهه ادات تشبیه مشبه‌به وجه شبه

۳۳۲ آسمان تعطیل است: استعاره‌ی مکنیه

بادهای بی‌کارند: استعاره‌ی مکنیه و تشخیص

ابرها خسیس: استعاره‌ی مکنیه و تشخیص

ابرها حق‌گریه‌ی خود را خوردند: استعاره‌ی مکنیه و تشخیص

۳۳۳ رخ اندیشه و سر زلف، هر دو استعاره‌ی مکنیه‌اند.

۳۳۴ مشکین کمند دراز ← استعاره از موی فرنگیس، درازی و سیاهی

مشبه‌به مشبه ادات تشبیه وجه شبه

گل و ارغوان ← استعاره از صورت و گونه، نرگس ← استعاره از چشم

مشبه‌به مشبه ادات تشبیه مشبه‌به مشبه

۳۳۵ محبوب من ← مشبه/مانند ← ادات تشبیه/سرو ← مشبه‌به/زیبا، متناسب و آرامش‌بخش است ← وجه شبه

۳۳۶ برف، استعاره از موی سفید. پر زاغ، استعاره از موی سیاه. بلبل، استعاره از جوان.

۳۳۷ الف - ما هم روزی از این کاروان‌سرا خواهیم رفت.

ب - او به ماه زندگی‌اش صمیمانه عشق می‌ورزد.

۳۳۸ شمس و قمر و سیم و کان استعاره‌ی مصرحه‌اند.

مشبه آن حذف شده است (معشوق)

۳۳۹ مهتاب در آسمان چون شمعی می‌درخشد. ستارگان چشمک‌زن مانند غریبه‌ای به انسان‌های در خواب رفته می‌نگرند. سایه‌ها همچون اشباحی به چشم می‌خورند. صدای جغد، صدای افسانه‌ها را می‌ماند. گاهی ابرها چون حجابی صورت ماه را می‌پوشانند.

۳۴۰ گنج دانش - دانش گنج است.
گوهر تعلیم - تعلیم گوهر است.
درخت دوستی - دوستی درخت است.

۳۴۱ مشبه ← تو (محذوف) مشبه‌به ← سنگ سیاه ادات ← چون وجه شبه ← صبور
مشبه ← لبخندها مشبه‌به ← دروغ ادات ← محذوف وجه شبه ← محذوف
مشبه ← خانه مشبه‌به ← گور ادات ← چو وجه شبه ← تاریکی جاوید

۳۴۲ مشبه ← عالم بی‌عمل مشبه‌به ← زنبور بی‌عسل
ادات ← ماند وجه شبه ← محذوف

۳۴۳ مشبه ← وزرا مشبه‌به ← اطبا ادات ← برمثال وجه شبه ← محذوف

۳۴۴ مشبه ← لب مشبه‌به ← لاله‌ی سیراب ادات ← ماند وجه شبه ← لطافت
مشبه ← دلم مشبه‌به ← چشمه‌ی سیماب ادات ← ماند وجه شبه ← بی‌قراری

۳۴۵ مشبه ← باد صبا مشبه‌به ← فراش ادات ← محذوف وجه شبه ← بگسترده
مشبه ← ابر بهاری مشبه‌به ← دایه ادات ← محذوف وجه شبه ← پرورد
مشبه ← نبات مشبه‌به ← بنات ادات ← محذوف وجه شبه ← محذوف
مشبه ← زمین مشبه‌به ← مهد ادات ← محذوف وجه شبه ← محذوف

۳۴۶ گز و تاق درختی کویری است. بی‌نیاز از آب و خاک و بی‌چشم‌داشت نوازشی و ستایشی. مانند انسان‌هایی شجاع و مقاوم و همچون عارفی بی‌نیاز و به سان پرنده‌ای مهاجر و غریب.

۳۴۷ او مانند ابر بهاری بخشنده‌گی دارد.
کودکان مانند فرشته پاک هستند.
معشوق چون گلی زیباست.

۳۴۸ دریا ← دشت آینه روشن ← ماه گل سرخ ← محبوب

۳۴۹ شب مانند پرده‌ی سیاهی همه جا را پوشانده است.
کتاب چون دوستی مهربان، کمک‌رسان ماست.
عشق به سان آتشی سوزان است.
دوست هم‌چون آینه‌ای تمام‌قد، عیوب ما را می‌گوید.

۳۵۰ مشبه ← من (محذوف) مشبه‌به ← چنگ ادات تشبیه ← همچو وجه شبه ← سر تسلیم و ارادت در پیش